

Genomförandet av Århuskonventionen

Finlands sjunde rapport 2025

**Finland har upprättat denna rapport i enlighet med
partsmötesbesluten I/8, II/10, IV/4 och VI/7**

Rapportansvarig:	Charlotta von Troil
Underskrift:	Elektroniskt underskriven
Datum:	

Genomföranderapport

Rapportörens kontaktuppgifter

Part:	Finland
Nationell kontaktperson för konventionen:	
Ämbetsverk:	Miljöministeriet Resultatområde Förvaltning och internationella ärenden/Enheten för internationella och EU-ärenden
Tjänstemannens namn och titel:	Charlotta von Troil, Lagstiftningsråd
Postadress:	PB 35, 00023 STATSRÅDET Alexandersgatan 7, Helsingfors
Telefon:	+358 504484953
Fax:	
E-post:	charlotta.vontroil@gov.fi
Nationell kontaktperson för rapporten (om annan):	

I. Rapportprocess

Rapportprocess, myndighetskonsultation och -medverkan samt hörande av allmänheten och beaktande av detta:

1. Rapporten är upprättad genom tjänstearbete i miljöministeriet. Våren 2024 ombads centrala organisationer att ge synpunkter på Finlands förra genomföranderapport och genomförandet av Århuskonventionen i allmänhet. Organisationernas observationer har beaktats i utkastet till den nya rapporten.
2. Hösten 2024 fick först miljöministeriets sakkunniga ge synpunkter på rapporten åtföljt av ett brett remissförfarande för att be synpunkter från ministerier, andra myndigheter samt organisationer. Rapportutkastet var framlagt på miljöministeriets webbplats [] och allmänheten hade möjlighet att inkomma med synpunkter. Under remissförfarandet anordnades ett öppet informations- och diskussionsmöte om konventionen och rapporten. Remissvar gavs av []. Kommentarer i remissvaren beaktades i tillämpliga delar vid upprättandet av den slutgiltiga rapporten.

II. Särskilda omständigheter som är relevanta för rapportförståelsen

Särskilda omständigheter som är relevanta för rapportförståelsen inbegriper t.ex. beslutsstruktur, konventionens direkta konsekvenser och eventuella ekonomiska restriktioner med väsentlig inverkan på genomförandet av konventionen

3. Finland förband sig till Århuskonventionen 1.9.2004 och den införlivades i Finlands rättsordning med en lag (767/2004) och en förordning (866/2004). Den 10.6.2008 antog Finland en konventionsändring gällande genetiskt modifierade organismer.
4. I Finland tillämpas konventionsbestämmelser oftast inte direkt eftersom den nationella lagstiftningen ändras på erforderligt sätt innan konventionen träder i kraft. Samma princip gäller för Århuskonventionen. Högsta förvaltningsdomstolen har dock i motiveringar till avgöranden hänvisat till att konventionen är vägledande för tolkning av lagstiftningen.
5. I Finland är regionförvaltningsverken samt närings-, trafik- och miljöcentralerna (NTM-centralerna) regionala miljömyndigheter. Det finns sex regionförvaltningsverk i Fastlandsfinland, varav fyra handlägger miljötillståndsärenden. Det finns 15 NTM-centraler, varav 13 handlägger miljöärenden. Tillstånd enligt miljöskyddslagen (527/2014) och vattenlagen (587/2011) handläggs av regionförvaltningsverken medan tillsynen sköts av NTM-centralerna, som även utövar det allmänna miljöskyddsintratet vid beslut enligt MSL. NTM-centralerna ansvarar för merparten av de beslut enligt naturvårdslagen (9/2003) som kräver rättslig prövning. Därtill är NTM-centralerna kontakt- och behöriga myndigheter enligt lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (252/2017). Säkerhets- och kemikalieverket Tukes är behörig myndighet i tillståndsansökningar enligt gruvlagen (621/2011) och lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (390/2005, kemikaliesäkerhetslagen). Kommunala miljöförvaltningsmyndigheter har tillståndsbehörighet i ärenden av mindre betydelse och sköter tillsynsuppgifter. Finlands miljöcentral (SYKE) är ett miljöforsknings- och utvecklingscentrum under miljöministeriet som stöder bedömningen och urvalet av mål och metoder för hållbar utveckling samt genomförandet av miljöpolitiken. SYKE sköter också flera lagstadgade uppgifter, såsom myndighetsuppgifter som rör gränsöverskridande miljökonsekvenser och uppgifter som ingår i jord- och skogsbruksministeriets verksamhetsområde vad gäller användning och förvaltning av vattenresurser.
6. I statsminister Orpos regeringsprogram (2023) har det beslutats att förnya den statliga regionalförvaltningen och inrätta en ny tillstånds-, styrnings- och tillsynsmyndighet, och reformen är pågående. Till den nya nationella och sektorsövergripande myndigheten kommer bland annat regionförvaltningsverken och miljöansvarsområdena vid NTM-centralerna att sammanslås. Den nya tillstånds-, styrnings- och tillsynsmyndigheten skulle i fortsättningen sköta myndighetsuppgifter enligt miljöskyddslagen (527/2014), vattenlagen (587/2011), avfallslagen (646/2011), lagen om miljökonsekvensbedömning (252/2017), naturvårdslagen (9/2023), lagen om ordnande av vatten- och havsplanering (1299/2004) samt vissa andra miljölagar (såsom lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program 200/2005 och delvis marktäktslagen (555/81), markanvändnings- och bygglagen, från och med 1.1.2025 lagen om områdesanvändning 132/1999). Hit hör i synnerhet tillstånds-, styrnings- och tillsynsuppgifter som hör

under regionförvaltningsverkens och NTM-centralernas behörighet samt andra uppgifter som är kopplade till dessa. Syftet med reformeringen av regionalförvaltningen är emellertid inte att ändra förhållandet mellan statens och kommunernas befogenheter när det gäller miljöförvaltning.

7. Åland är en ögrupp med ca 30 000 invånare och ett landskap med omfattande självstyrelse. Enligt 18 § i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) har landskapet lagstiftningsbehörighet i fråga om bl.a. natur- och miljövård, friluftsliv och vattenrätt. Åland har bl.a. en egen miljöskyddslag (Landskapslag om miljöskydd, 2008:124) och en lag om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (Landskapslag om miljökonsekvensbedömning, 2018:31), som innefattar planer och program. Likaså finns det en landskapslag om markanvändning och byggande (Plan- och bygglag för landskapet Åland, 2008:102). Åland har en egen förvaltningsprocesslag (Förvaltningslag för landskapet Åland, 2008:9), men förfarandena skiljer sig knappt från den nationella förvaltningsprocessen. I vissa andra ärenden tillämpas Finlands nationella lagar t.ex. vad gäller domstolssystemet och -förfarandet inklusive sökande av ändring. Denna rapport redogör för de nationella bestämmelserna och förfarandena.
8. På senare år har det skett betydande ändringar i miljöregleringen.
9. Den nya klimatlagen (423/2022) trädde i kraft i juli 2022. Klimatlagen fastställer nationella klimatmål, inklusive koldioxidneutralitet senast 2035, samt ett system för klimatpolitisk planering. År 2023 infördes också bestämmelser om besvärsmått i lagen.
10. Den nya naturvårdslagen (9/2023) trädde i kraft i juni 2023. Lagens ändringsbehov granskades bl.a. utgående från de i konventionen garanterade rättigheterna.
11. En omfattande reform av markanvändnings- och bygglagen inleddes våren 2018. Den nya bygglagen (751/2023) godkändes år 2023 och träder i kraft i början av år 2025. Den nya lagen gör kampen mot klimatförändringen till en del av bygglagstiftningen. Vad gäller de nya lagarna om områdesanvändning, samhällsutveckling och samhällsbyggande så pågår reformen fortfarande. Den nya lagen om områdesanvändning innehåller bestämmelser om nationella mål för områdesanvändning, planläggningssystemet och havsområdesplanering samt betongar, i likhet med markanvändnings- och bygglagen, miljöfrågor samt medborgarnas deltagande och öppenhet i planeringen av områdesanvändning. Lagförslaget är planerat att läggas fram för riksdagen våren 2025 och träda i kraft i början av år 2026.
12. Ändringarna av regleringen beskrivs närmare vid respektive artikel.
13. Enligt 6 § i Finlands grundlag får ingen utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av övertygelse, åsikt, eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person, och bestämmelser om främjande av likabehandling i offentlig och privat verksamhet samt förbud mot diskriminering finns i diskrimineringslagen (1325/2014). Enligt grundlagen är utövandet av grundläggande fri- och rättigheter inte avhängigt av finskt medborgarskap. Detta förbud mot diskriminering gäller alla rättigheter som konventionen innehåller, i enlighet med artikel 3.9 i konventionen. Tjänstemän som arbetar inom en myndighet omfattas enligt grundlagens 2 kap. 3 § och 118 § av tjänsteansvar, dvs. ett rättsligt ansvar för sitt arbete och dess följder som är både bredare och strängare än vanligt. Tjänsteansvar har fastslagits omfatta både straffrättsligt och skadeståndsrättsligt ansvar.

III. Lagstiftnings-, reglerings- och andra åtgärder för genomförande av artikel 3.2–4, 3.7 och 3.8

Hur har man genomfört artikel 3.2–4, 3.7 och 3.8 om allmänna bestämmelser, i synnerhet

artikel 3.2 – hur har man säkerställt att tjänstemän och myndigheter bistår allmänheten och ger vägledning:

14. Statliga och kommunala myndigheters verksamhet berörs av samtliga kriterier för god förvaltning som anges i kap. 2 i förvaltningslagen (434/2003), däribland rättsprinciperna (6 §), ärendehantering, rådgivning samt kraven på ett sakligt, klart och begripligt språk (7–9 §). Myndigheterna har även en allmän samarbetskyldighet (10 §). Bestämmelserna i kap. 3–5 är också av betydelse.
15. Enligt rådgivningsskyldigheten ska myndigheterna inom ramen för sin behörighet och enligt behov ge sina kunder råd i anslutning till skötseln av ett förvaltningsärende samt svara på frågor och förfrågningar som gäller utträttandet av ärenden. Rådgivningen är avgiftsfri. Om ärendet inte hör till myndighetens behörighet ska den

om möjligt hänvisa kunden till den behöriga myndigheten. Utöver denna allmänna skyldighet innehåller förvaltningslagen och speciallagar om olika förfaranden detaljerade bestämmelser som innebär att myndigheterna bistår och vägleder allmänheten i utövandet av rättigheterna.

16. Enligt 23 § i förvaltningslagen ska ett ärende behandlas utan ogrundat dröjsmål, och en myndighet ska på en parts begäran ge en uppskattning om när ett beslut kommer att ges samt svara på förfrågningar om hur behandlingen framskrider. Kap. 5 i lagen har dessutom bestämmelser för situationer där den som vänder sig till en förvaltningsmyndighet inte kan det språk, finska eller svenska, som myndigheten enligt språklagen ska använda. Då fullgörs myndighetens skyldigheter via översättning och tolkning.
17. Avgörandet av ärenden berörs av bestämmelserna i kap. 6 om utredning av ärenden och hörande av parter, vilka kompletteras av rätt detaljerade bestämmelser i miljöskyddslagen och annan miljölagstiftning om handläggningen av ärenden. Med stöd av dessa ska myndigheterna i olika skeden av förfarandena t.ex. informera om möjligheterna att delta och söka ändring inklusive tillhörande tidsfrister.
18. Bestämmelserna i kap. 7 i förvaltningslagen berör allmänt bl.a. skyldigheten att motivera beslut (45 §), anvisningarna om hur man begär omprövning (46 §) samt besvärshanteringens innehåll och fogandet av den till beslutet (47 §). Andra bestämmelser av betydelse berör upplysningarna om besvärshandlingar och oöverklagbarhet (48 §) samt förfarandet för rättelse av besvärshanteringar (49 §). Sak- eller skrivfel i beslut kan rättas på initiativ av myndigheten eller parten (kapitel 8).
19. Regionförvaltningsverken och NTM-centralerna erbjuder olika kontaktvägar för råd och betjäning i ärenden som hör till det egna verksamhetsområdet. I kungörelser av ansökningar som gäller miljö- och vattenhushållningstillstånd anges alltid föredragandes kontaktuppgifter, vilket underlättar för en part eller intresserad medborgare att kontakta den ansvariga personen. På regionförvaltningsverkens webbplats publiceras inledda, delgivna och beslutade vatten- och miljöstillståndsärenden samt tillhörande offentliga handlingar sedan 2014 i databasen över vatten- och miljöstillstånd. Inledda och avslutade miljökonsekvensbedömningsprojekt är tillgängliga på <http://www.ymparisto.fi/yva-hankkeet>.
20. Allmänhetens möjligheter att söka information berörs särskilt av lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999, offentlighetslagen) samt bestämmelserna om god informationshantering i lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen (906/2019, informationshanteringslagen). Hur rätten till information tillgodoses behandlas mer utförligt i rapportavsnittet om artikel 4. Allmänhetens rätt till information tillgodoses även genom 19 § i offentlighetslagen om myndigheters skyldighet att lämna ut uppgifter i ett ärende som ännu behandlas.

Allmänhetens möjligheter att söka information berörs särskilt av lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999, offentlighetslagen) samt bestämmelserna om god informationshantering i lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen (906/2019, informationshanteringslagen). Hur rätten till information tillgodoses behandlas mer utförligt i rapportavsnittet om artikel 4. Allmänhetens rätt till information tillgodoses även genom 19 § i offentlighetslagen om myndigheters skyldighet att lämna ut uppgifter i ett ärende som ännu behandlas. artikel 3.3 – hur har man främjat allmänhetens utbildning och medvetenhet i miljöfrågor:

21. Enligt offentlighetslagen och informationshanteringslagen ska myndigheterna se till att handlingar, informationssystem och där ingående uppgifter finns att tillgå på ett ändamålsenligt sätt i t.ex. databaser och bibliotek. De myndigheter som avses i lagen inbegriper domstolar och andra dömande organ. Offentlighetslagen innehåller även bestämmelser om myndigheters skyldighet att producera och sprida information.
22. Miljömyndigheterna främjar miljöfostran och allmänhetens medvetenhet i miljöfrågor. Miljöinformation finns t.ex. på webbplatserna för Finlands miljöförvaltning, miljöministeriet, SYKE samt NTM-centralerna. År 2003 regionaliserade miljöministeriet samordnings-, utvecklings- och sakkunniguppgifter inom miljöfostran och -medvetenhet till miljöcentralen i Mellersta Finland.
23. Utvecklingsprojekt inom miljöfostran har finansierats med miljöförvaltningens riksomfattande understöd för miljöfostran och -upplysning. Projekt som främjar miljömedvetenheten har även fått del av utbildningsförvaltningens och utrikesministeriets understöd.
24. Nästan överallt i Finland finns det regionala samarbetsgrupper eller nätverk för miljöfostran, miljömedvetenhet eller fostran för hållbar utveckling.

25. Föreningen Suomen Ympäristökasvatuksen Seura (SYKSE), även kallad FEE Suomi, koordinerar olika miljöorganisationers samarbete. Föreningen administrerar och marknadsför bl.a. programmet Gröna Flaggan för daghem och skolor samt erbjuder material för miljöfostran och utbildningar som är öppna för alla. OKKA-stiftelsen (Opetus-, kasvatus- ja koulutusalojen säätiö) är huvudman för en nationell certifiering av läroanstalters hållbarhetsarbete.
26. Kommissionen för hållbar utveckling antog i mars 2022 en ny nationell strategi för hållbar utveckling för åren 2022–2030. I strategin är bildning, kompetens och hållbara livsstilar ett av sex förändringsområden som identifierades som centrala för Finland.
27. I den reviderade naturvårdslagen (9/2023) finns en ny 8 § om främjande av miljömedvetenhet. Där föreskrivs att de myndigheter som avses i naturvårdslagen ska i sin verksamhet främja miljöfostran samt medborgarnas och privata och offentliga aktörers miljömedvetenhet i syfte att trygga den biologiska mångfalden. Att öka allmänhetens kunskaper om naturen och allmänna miljömedvetenhet är enligt lagens 1 § ett av naturvårdslagens mål.

artikel 3.4 – hur har man säkerställt det erkännande och stöd som behövs till föreningar, organisationer eller grupper som främjar miljöskydd:

28. Enligt Finlands grundlag (731/1999, 20 §) ska det allmänna verka för att alla tillförsäkras en sund miljö och att var och en har möjlighet att påverka beslut i frågor som gäller den egna livsmiljön. Denna rättighet gäller även miljöorganisationer registrerade i enlighet med föreningslagen (503/1989). Redan före Århuskonventionen har det i finsk miljölagstiftning, åtminstone i naturvårdslagen och markanvändnings- och bygglagen (132/1999), funnits bestämmelser om besvärsmått för registrerade miljöorganisationer, vilket grundar sig i grundlagen. För närvarande ingår miljöorganisationers besvärsmått i olika miljölagar, såsom naturvårdslagen (9/2023, 134 §), bygglagen (751/2023, 179 §), markanvändnings- och bygglagen (från 1.1.2025 områdesplaneringslagen 132/1999, 191 §), miljöskyddslagen (191 §), vattenlagen (15 kap. 2 §), avfallslagen (646/2011, 138 §), gruvlagen (621/2011, 165 §), marktäktlagen (555/1981, 20a §), lagen om trafiksystem och landsvägar (503/2005, 105 §), banlagen (110/2007, 92 §), jaktlagen (615/1993, 90 §), gentekniklagen (377/1995, 44 §), lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen (1299/2004, 18 §) och klimatlagen (423/2022, 134 §).
29. Myndigheterna stöder organisationernas verksamhet på olika sätt, miljöministeriet och NTM-centralerna beviljar t.ex. behovsprövade statsunderstöd till miljö- och naturvårdsprojekt.
30. Regeringens principbeslut om en strategi för civilsamhället sträcker sig till år 2027 och baserar sig på statsminister Orpos regeringsprogram. Enligt regeringsprogrammet ska strategin lätta på regleringen som gäller för förenings- och frivilligverksamhet, utreda möjligheterna att utveckla civilsamhällets egen finansiering och förbättra samverkan mellan förvaltning och civilsamhälle.

artikel 3.7 – hur främjas tillämpning av principerna i konventionen internationellt:

(a) hur har informationen om artikel 3.7 och Almaty-riktlinjerna koordinerats inom och mellan ministerierna vad gäller tjänstemän som verkar i andra berörda internationella forum, inkl. huruvida åtgärderna för koordinering är kontinuerliga:

31. Den nationella kontaktpersonen för konventionen delar information om konventionen och rekommendationer godkända inom ramen för den.

(b) hur och i vilket skede har man på nationell nivå möjliggjort att medborgarna får information om internationella forum:

32. Miljöministeriet kommunicerar systematiskt om internationella processer under hela året för att intressenter, media och allmänhet ska kunna koppla samman processer på internationell nivå med beslutsfattande på nationell och EU-nivå. Miljöministeriet har till exempel arrangerat offentliga diskussionstillfällen om resultaten av förhandlingar under internationella klimat- och naturfördrag. Finlands delegationers mötesrapporter publiceras på miljöministeriets webbplats.
33. Miljöministeriet har utnyttjat både traditionell media och sociala medier för att kommunicera om internationella processer och möten. Journalister har fått bakgrundsinformation om de ämnen som behandlas

på internationella forum och om förhandlingssituationer, så att media kan behandla ämnena så mångsidigt, begripligt och omfattande som möjligt. Miljöministeriet samarbetar brett med olika intressenter när det gäller kommunikation om möten. Ministeriet arrangerar till exempel diskussionstillfällen tillsammans med Helsingfors universitet, gemensamma evenemang med EU-kommissionen och samarbetar med andra ministerier och organisationer inom sin egen förvaltningssektor. Miljöministeriets främsta kanaler i sociala medier är LinkedIn, Instagram och X (tidigare Twitter).

(c) hur har man på nationell nivå främjat och möjliggjort allmänhetens deltagande i internationella forum och i vilket skede har tillgång till information ordnats (t.ex. inbjudan av frivilligorganisationers företrädare till avtalspartens delegation vid internationella förhandlingar eller frivilligorganisationers deltagande i utformningen av partens officiella ståndpunkt inför sådana förhandlingar):

34. Frivilligorganisationer och andra icke-statliga organisationer, såsom Sametingets, företrädare har inkluderats som sakkunnigmedlemmar i Finlands delegationer när detta varit möjligt och deras resekostnader har ersatts helt eller delvis. Under de senaste åren har det på grund av budgetnedskärningar funnits betydligt mindre stöd att tillgå. Frivilligorganisationer kan även bjudas in till nationella förberedelsemöten inför internationella konferenser.
35. Under de senaste åren har man också fäst särskild uppmärksamhet vid unga representants deltagande. År 2022 utarbetades en intern riktlinje vid miljöministeriet om ungdomsdelegaters deltagande i internationella miljömöten.
36. Frivilligorganisationer är också företrädare i många av sektionerna för nationell beredningen av EU-ärenden, såsom miljösektionen, regionalpolitiska sektionen och skogssektionen. I miljösektionens utökade sammansättning ingår bl.a. Finlands naturskyddsförbund, Natur och miljö, WWF Finland, Konsumentförbundet och flera av näringslivets intressegrupper. Organisationerna är även företrädare i många grupper som arbetar med internationella miljöfrågor, t.ex. i den nationella biodiversitetsarbetsgruppen och i dess undergrupp, den internationella biodiversitetsarbetsgruppen.

(d) hur har man främjat principerna i konventionen i samband med förfaranden vid andra internationella forum:

(e) hur har man främjat principerna i konventionen i samband med arbetsprogram, projekt, beslut och andra relevanta åtgärder vid andra internationella forum:

37. Finland har främjat tillämpningen av principerna i Århuskonventionen vid internationella miljörelaterade förhandlings- och beslutsförfaranden, t.ex. genom att betona konventionens rättigheters och skyldigheters betydelse i uttalanden vid internationella forum, och vid beredningen av EU-lagstiftning och EU:s förhandlingspositioner.

artikel 3.8 – hur har man säkerställt att personer som utövar sina rättigheter i enlighet med bestämmelserna i konventionen inte på något sätt bestraffas, förföljs eller trakasseras för detta:

38. Enligt 6 § i förvaltningslagen ska myndigheterna bemöta dem som utövar sina rättigheter i enlighet med bestämmelserna i konventionen inte på något sätt bestraffas, förföljs eller trakasseras för detta.
39. Huruvida en enskild part kan åläggas att ersätta en annan parts eller en myndighets rättegångskostnader i förvaltningsdomstolsprocessen bestäms enligt 95–96 § i lagen om rättegång i förvaltningsärenden. Ersättningsskyldigheten mellan enskilda parter grundar sig på avgörandets slutresultat och en skälighetsprövning.
40. Direktiv (EU) 2019/1937 om skydd för personer som rapporterar överträdelse av unionsrätten, det så kallade whistleblower-direktivet, har införlivats i nationell rätt genom lagen om skydd för personer som rapporterar om överträdelse av EU-rätten och den nationella lagstiftningen (1171/2022) och tillhörande ändringslagar (1172/2022) – (1181/2022). Den nya lagstiftningen trädde i kraft i början av 2023.
41. Utrikesministeriets uppdaterade riktlinjer för stöd till människorättsförsvarare publicerades i november 2022. Riktlinjerna uppdaterades i samråd med civilsamhället. I de uppdaterade riktlinjerna har aktuella teman som

digitalisering och människorättsförsvarares roll i miljöarbete beaktats. Riktlinjerna behandlar formerna för Finlands stöd på ett mångsidigt sätt och ger konkreta rekommendationer om hur särskilt representationerna kan stödja människorättsförsvarare i sitt arbete.

IV. Problem i genomförandet av artikel 3

42. Har ej rapporterats.

V. Ytterligare information om den praktiska tillämpningen av artikel 3

43. Finlands naturskyddsförbund kritiserar statsrådets kanslis uppdaterade riktlinjer för EU-kommittéer, där det betonas att tjänstemannagruppen fastställer Finlands ståndpunkter och att den bredare kommittén (som inkluderar civilsamhället) endast hörs.

44. I Fingos utlåtande uttrycks oro över organisationers möjligheter att delta i internationella forum, eftersom miljöministeriets stöd till organisationers resekostnader har minskat och det inte har erbjudits möjlighet att delta i delegationen till förberedande klimatmöten i Bonn. Å andra sidan bedömer Fingo att olika informations-, diskussions- och förberedande möten om internationella forum har fungerat väl och varit informativa.

45. Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC påpekar i sitt utlåtande att arbetsmarknadsorganisationer, utöver civilsamhället, deltar i arbetet i kommittén för hållbar utveckling. Vid förnyelsen av den nationella strategin för hållbar utveckling år 2022 hördes civilsamhället och arbetsmarknadens aktörer på ett jämlikt sätt. Tyvärr har det uppföljningsarbete, inklusive överenskomna indikatorer, som engagerar och involverar det civila samhället på bred front, avskaffats under den nuvarande statsminister Orpos regering.

VI. Relevanta webbsidor för genomförandet av artikel 3

46. Gemensam adress för den offentliga förvaltningens nättjänster Suomi.fi: <http://www.suomi.fi/suomifi/suomi/>
FINLEX-databanken: <http://www.finlex.fi/>

Miljöförvaltningen:	http://www.ymparisto.fi	.
Miljöministeriet:	http://www.ym.fi	.
SYKE:	http://www.syke.fi	.
NTM-centralerna:	http://www.ely-keskus.fi/	.
Regionförvaltningsverken:	http://www.avi.fi/	.

Databasen över vatten- och miljötillstånd: <https://ylupa.avi.fi/sv-FI>

Regional miljöfostran: <https://www.ely-keskus.fi/web/kasvatusyhteisty/>

Utrikesministeriets uppdaterade riktlinjer för stöd till människorättsförsvarare:
https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164904/UM_2023_11.pdf?sequence=4&isAllowed=y

VII. Lagstiftnings-, reglerings- och andra åtgärder avseende artikel 4 om tillgång till miljöinformation

Hur har man genomfört artikel 4 om tillgång till miljöinformation, relevanta definitioner i artikel 2 och förbudet mot diskriminering i artikel 3.9.

47. Offentlighetsprincipen är huvudregel i all myndighetsverksamhet i Finland. Detta framgår av 12 § 2 mom. i Finlands grundlag (731/1999) enligt vilken handlingar och upptagningar som innehas av myndigheterna är offentliga, om inte offentligheten av tvingande skäl särskilt har begränsats genom lag. Offentlighetslagen syftar till öppenhet i myndigheternas verksamhet samt till att ge enskilda människor och sammanslutningar möjlighet att övervaka den offentliga maktutövningen och användningen av offentliga medel, att fritt bilda sig åsikter samt påverka sådant beslutsfattande som avser offentlig maktutövning och bevaka sina rättigheter och intressen. Om förverkligande av offentlighetsprincipen och kraven på god förvaltning i myndigheters informationshantering stadgas även i informationshanteringslagen (907/2019).
48. Enligt offentlighetsprincipen (1 § i offentlighetslagen) är myndighetshandlingar offentliga, om inte något annat föreskrivs särskilt i offentlighetslagen eller i någon annan lag. Var och en har rätt att ta del av en offentlig myndighetshandling (9 § 1 mom. i lagen). I enlighet med offentlighetsprincipen har var och en rätt att få tillförlitlig information om offentlig maktutövning och myndigheternas verksamhet.
49. Offentlighetsprincipen är också tillämplig på miljöinformation, och definitionerna "myndigheter" och "myndighetshandling" i 4 och 5 § i offentlighetslagen omfattar även definitionerna enligt artikel 2 i konventionen. 210 § i miljöskyddslagen anger dessutom specifikt att utsläpps- och kontrolluppgifter samt miljö kvalitetsuppgifter inte är sekretessbelagda. När förvaltningsdomstolarna behandlar anförda besvär över förvaltningsmyndigheters beslut tillämpas lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar (381/2007).
50. Skyddet av personuppgifter implementeras i första hand av EU:s allmänna dataskyddsförordning 2016/679 och den nationella dataskyddslagen (1050/2018) som specificerar och kompletterar förordningen.
51. Den av justitieministeriet tillsatta arbetsgruppen för att modernisera offentlighetslagen överlämnade i december 2023 sitt betänkande, där man föreslår att en ny offentlighetslag stiftas. Arbetsgruppen har utvärderat tillämpningsområdet för offentlighetslagen och dess aktualitet med beaktande av förändrade förvaltningsstrukturer. Dessutom har arbetsgruppen utvärderat problemområden och åtgärder som påverkar tillämpningen och genomförandet av offentlighetsprincipen. Målet med arbetsgruppens förslag är att klargöra och modernisera regleringen i offentlighetslagen, bland annat när det gäller processuella bestämmelser för behandling av begäran om utlämnande av uppgifter och definitionen av en myndighetshandling. Det har ännu inte fattats något beslut om hur förslagen ska behandlas vidare.

artikel 4.1 – hur har man säkerställt att

(a) var och en har rätt till informationen utan att skälen för begäran behöver anges:

52. Enligt 13 § i offentlighetslagen ska en begäran om att få ta del av en myndighetshandling individualiseras tillräckligt noggrant så att myndigheten ska kunna utreda vilken handling den avser. Den som begär en handling behöver inte utreda sin identitet eller motivera sin begäran, om inte detta behövs för att myndigheten ska kunna utöva sin prövningsrätt eller kunna utreda om han eller hon har rätt att ta del av handlingens innehåll.

(b) kopior av begärda handlingar lämnas:

53. Enligt 16 § 1 mom. i offentlighetslagen lämnas uppgifter ur en myndighetshandling muntligen eller så att handlingen läggs fram för påseende och kopiering eller får avlyssnas hos myndigheten eller så att en kopia eller en utskrift av den lämnas ut.

(c) begärd information lämnas i den form som begärs:

54. Enligt 16 § 1 mom. i offentlighetslagen ska uppgifter om det offentliga innehållet i en handling lämnas ut på det sätt som begärts, om inte detta medför oskälig olägenhet för tjänsteverksamheten på grund av den stora mängden handlingar eller svårighet att kopiera handlingen eller någon annan därmed jämförbar orsak.

artikel 4.2 – hur har man säkerställt att punktens tidsfrister för utlämning av miljöinformation följs:

55. Enligt 14 § 4 mom. i offentlighetslagen ska ett ärende som avser utlämning av information behandlas utan dröjsmål. Uppgifter ur en offentlig handling ska ges så snart som möjligt, dock senast inom två veckor. Om de begärda handlingarna är många eller innehåller sekretessbelagda delar eller om någon annan därmed jämförbar omständighet gör att det krävs större arbetsmängd än normalt för att behandla och avgöra ärendet, ska ärendet avgöras och uppgifter ur en offentlig handling lämnas ut inom en månad efter att myndigheten har mottagit en begäran om att få ta del av handlingen.
56. Enligt 23 § i förvaltningslagen ska dessutom ärendena behandlas utan ogrundat dröjsmål. En myndighet ska på en parts begäran ge en uppskattning om när ett beslut kommer att ges samt svara på förfrågningar om hur behandlingen framskrider.

artikel 4.3 och 4.4 – grunder för att avslå begäran om miljöinformation och hänsyn till allmänintresset vid utlämning av information:

57. Begreppet myndighetshandling definieras i 5 § i offentlighetslagen. I lagen talas det om handlingar, men offentligheten gäller myndighetsinformation oberoende av vilken plattform den finns på. I 5 § 3 mom. i offentlighetslagen stadgas även skilt om handlingar som inte betraktas som myndighetshandlingar. Till exempel vissa interna myndighetshandlingar faller utanför lagens tillämpningsområde.
58. 6 och 7 § i offentlighetslagen reglerar när en av myndigheten upprättad eller till myndigheten inkommen handling blir offentlig. Enligt 9 § 2 mom. i offentlighetslagen är det myndigheten som prövar utlämnandet av uppgifter ur en handling som ännu inte är offentlig. Prövningen begränsas av bestämmelsen att man ska ta hänsyn till det som föreskrivs i 17 § i offentlighetslagen. Således ska utlämningen av uppgifter inte begränsas utan saklig och laga grund och inte mer än vad som är nödvändigt för det intresse som ska skyddas. De som begär information ska bemötas jämlikt. 19 § i offentlighetslagen reglerar myndigheternas skyldighet att lämna ut uppgifter i ärenden som ännu behandlas. Om inte något annat följer av sekretessbestämmelserna, ska en myndighet tillhandahålla handlingar av vilka framgår bl.a. vilka planer, utredningar och avgöranden som är under beredning och gäller allmänt betydelsefulla frågor.
59. Handlingar som ingår i miljömyndigheternas beslutsfattande är med få undantag offentliga. I 24 § i offentlighetslagen finns grunderna för myndighetshandlingars sekretessbeläggning. Sekretessbeläggningsen av handlingar kan även grundas på separat reglering. Eftersom offentlighet är den allmänna principen ska grunderna för sekretess tolkas snävt.
60. En begäran kan nekas till exempel på basen av 24 § 1 mom. 20 punkten (företagshemligheter). Om definitionen av företagshemligheter stadgas i lagen om företagshemligheter (595/2018). Enligt 24 § 1 mom. i offentlighetslagen är även vissa handlingar som rör skyddsarrangemang (7 punkten) och beredskap (8 punkten) samt handlingar som innehåller information om utrotningshotade djur- eller växtarter eller skydd av värdefulla naturområden (14 punkten) sekretessbelagda. Enligt 210 § i miljöskyddslagen är dock utläpps- och kontrolluppgifter samt miljökvalitetsuppgifter inte sekretessbelagda.
61. Den av justitieministeriet tillsatta arbetsgruppen för modernisering av offentlighetslagen har i sitt arbete även utvärderat de gällande bestämmelserna i offentlighetslagen om utlämnande av sekretessbelagd information. Syftet med arbetsgruppens förslag är att modernisera och delvis ändra även dessa bestämmelser. Förslagen syftar till att göra bestämmelserna mer flexibla, så att en myndighet i ett enskilt fall skulle kunna lämna ut sekretessbelagd information till en annan myndighet eller till allmänheten av särskilt viktigt allmänt intresse, om de villkor som anges i bestämmelsen är uppfyllda. En granskning och reformering av offentlighetslagens sekretessgrunder och de därtill hörande skaderekvisiten har dock inte ingått i arbetsgruppens uppdrag.

artikel 4.5 – hur har man sett till att åtgärder vidtas av myndigheten, om den begärda informationen inte finns där:

62. 15 § 1 mom. i offentlighetslagen anger att om någon hos en myndighet begär att få ta del av en handling som har upprättats av någon annan myndighet eller gäller ett ärende som behandlas av en annan myndighet, kan

myndigheten för avgörande överföra begäran om att få ta del av handlingen till den myndighet som har upprättat handlingen eller som ärendet i sin helhet hör till. Enligt 21 § förvaltningslagen ska en myndighet som av misstag har överlämnats en handling för behandling av ett ärende som inte faller inom myndighetens behörighet, omgående överlämna handlingen till den myndighet som anses behörig.

artikel 4.6 – hur har man sett till att offentlig och sekretessbelagd information vid behov kan särskiljas:

63. När endast en del av en handling är sekretessbelagd, ska uppgifter i den offentliga delen enligt 10 § i offentlighetslagen lämnas ut, om det är möjligt så att den sekretessbelagda delen inte röjs.

artikel 4.7 - hur har man säkerställt att tidsfristerna för avslag på begäran följs:

64. Enligt 14 § 4 mom. i offentlighetslagen ska ärenden behandlas utan dröjsmål. Enligt paragrafen ska avslaget motiveras och den som begärt informationen upplysas om hur ärendet kan föras till myndigheten för avgörande. Myndighetens avgörande kan överklagas genom besvär hos en förvaltningsdomstol i enlighet med 33 § i offentlighetslagen på det sätt som anges i lagen om rättegång i förvaltningsärenden. Enligt 23 § i förvaltningslagen ska ett ärende behandlas utan ogrundat dröjsmål.

artikel 4.8 – hur har man säkerställt att avgiftskraven uppfylls:

65. Bestämmelser om avgifter för utlämnande av handlingar finns i 34 § i offentlighetslagen. Huvudregeln är att uppgifter ur en offentlig handling lämnas avgiftsfritt. Att få information är kostnadsfritt bland annat när informationen lämnas muntligen eller när en handling lämnas för läsning hos myndigheten eller skickas via e-post. Avgift kan dock tas ut om framtagandet av en handling medför särskilda kostnader. Även för kopior och utskrifter av en handling kan en avgift motsvarande kostnaderna tas ut. Syftet är att avgifterna inte ska bli oskäliga och att göra avgiftspraxisen enhetlig. Avgifterna tas ut enligt vad som stadgas i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992) eller annan lag eller bestäms enligt lagen om välfärdsområden (611/2021) eller kommunallagen (410/2015).
66. Närmare bestämmelser om avgifter inom miljöförvaltningen finns i förordningen om Finlands miljöcentrals avgiftsbelagda prestationer (206/2024) samt i miljöministeriets förordning om avgifter för vissa prestationer som hänför sig till Forststyrelsens offentliga förvaltningsuppgifter under åren 2024 och 2025 (96/2024), statsrådets förordning om närings-, trafik- och miljöcentralernas, arbets- och näringsbyråernas samt utvecklings- och förvaltningscentrets avgiftsbelagda prestationer 2024 (1215/2023), Statsrådets förordning om avgifter till regionförvaltningsverken år 2024 (1171/2023), samt miljöministeriets förordning om miljöministeriets avgiftsbelagda prestationer (1043/2021).

VIII. Problem i genomförandet av artikel 4

67. Har ej rapporterats.

IX. Ytterligare information om den praktiska tillämpningen av artikel 4

68. Finlands naturskyddsförbund konstaterar i sitt utlåtande den 14 juni 2024 att företag allt oftare försöker sekretessbelägga utredningar med hänvisning till affärshemligheter i tillståndsprocesser. Tillsynsmyndigheterna går dock inte alltid med på detta.
69. Högsta förvaltningsdomstolen tog i sitt avgörande KHO:2024:70 ställning till förutsättningarna för att avslå en begäran om miljöinformation. Uppgifter om den exakta placeringen och tekniska detaljer av övervakningsrör samt den exakta placeringen av vattenintagningsbrunnar i ett konstgjort grundvattenverk var information som rörde anläggningens säkerhetsarrangemang, och därmed sekretessbelagda. Högsta

förvaltningsdomstolen beaktade i sitt avgörande att miljöinformationsdirektivet och Århuskonventionen möjliggjorde avslag av begäran i en situation där offentliggörandet av informationen skulle kunna påverka den allmänna säkerheten negativt.

X. Relevanta webbsidor för genomförandet av artikel 4

70. Justitieministeriets webbsidor om offentlighetslagen: <https://oikeusministerio.fi/esite-julkisuuslaista>

XI. Lagstiftnings-, reglerings- och andra åtgärder avseende artikel 5 om insamling och spridning av miljöinformation

Hur har man genomfört artikel 5 om sammanställning och spridning av miljöinformation, relevanta definitioner i artikel 2 och förbudet mot diskriminering i artikel 3.9:

artikel 5.1 – hur har man säkerställt att

(a) myndigheterna innehar och uppdaterar miljöinformation:

71. 143 § i miljöskyddslagen har bestämmelser om olika myndigheters skyldighet att följa tillståndet i miljön. Kommunen ska med ändamålsenliga metoder inom sitt område i behövlig omfattning följa tillståndet i miljön, på det sätt som de lokala förhållandena kräver. Den statliga tillsynsmyndigheten ska inom sitt område följa tillståndet i miljön. Därtill har NTM-centralerna, Meteorologiska institutet och SYKE lagstadgade uppgifter som rör uppföljning av tillståndet i miljön. Myndigheterna ska offentliggöra uppföljningsdata och informera om dessa i behövlig omfattning. Information om detta ska även lämnas till Europeiska unionen enligt EU-lagstiftningens krav.

72. I den nya naturvårdslagen (9/2023) har bestämmelserna om övervakning av naturvården höjts från förordningsnivå till lagtext, vilket stärker den rättsliga grunden för övervakningen. I 18 § stadgas om övervakning av naturtyper och vilda arter av olika myndigheter. 2 § i markanvändnings- och byggförordningen (895/1999) gäller uppföljning av områdesanvändningen. 9 § i lagen om vatten- och havsvårdsförvaltningen (1299/2004) föreskriver att vattnens tillstånd ska övervakas. 23 b § i marktäktlagen (555/1981) föreskriver att det ska finnas ett datasystem för ordnandet av uppföljningen av marktäkt och dess verkningar. Datasystem som nämns nedan i punkt (b) är också relevanta för punkt (a).

(b) myndigheterna får nödvändig miljöinformation:

73. 222 § i miljöskyddslagen föreskriver att det ska finnas ett datasystem för information om miljön och de verksamheter som inverkar på den. I datasystemet för miljövärden finns uppgifter som gäller tillstånd, anmälningar och registreringar enligt miljöskyddslagen och vattenlagen, samt uppgifter som gäller tillsyn enligt dessa lagar och ofta även andra miljöbestämmelser, liksom uppgifter som gäller övervakning av miljötillståndet (se miljöskyddslagen 222 § och 223 §). Ett av systemets användningsområden är att samla in och förmedla den information som krävs för myndighetsuppgifter. Systemet tjänar också allmänhetens och andra aktörers informationsbehov, bland annat genom att Finlands miljöcentral och Meteorologiska institutet tillhandahåller öppen data om miljöövervakningsuppgifter som ingår i systemet.

74. Det nya datasystemet för den byggda miljön, Ryhti, samlar nationellt samman bygglov och planeringsdata som rör byggande och markanvändning. De uppgifter som ska lämnas till systemet regleras i bygglagen och lagen om datasystemet för den byggda miljön (431/2023). Systemet tas i bruk stegvis under 2024.

75. I det nationella PRTR-registret presenteras uppgifter om utsläpp till luft och vatten från industrianläggningar och jordbruksföretag i Finland, samt uppgifter om avfallstransporter.

76. I den nya naturvårdslagen (9/2003) har ett kapitel om informationshanteringen inom naturvården tillkommit. Bestämmelserna om datasystemet för naturvården har uppdaterats och flyttats från förordning till lag. Datasystemet innehåller bland annat uppgifter om naturtyper, arter, skyddsområden och deras

fredningsbestämmelser, samt uppgifter om beslut och dispens som fattats enligt lagen. Datasystemet stöder genomförandet av lagens mål, naturvårdsplanering och tillsyn samt övervakning, utvärdering och forskning inom biologisk mångfald.

77. För ordnandet av uppföljningen av marktäkt och dess verkningar upprätthålls i enlighet med 23 b § i marktäktslagen ett datasystem (NOTTO) som innehåller behövliga uppgifter om de tillstånd och anmälningar som avses i lagen och om övervakningen av täktområdenas tillstånd.

(c) att information omedelbart sprids till allmänheten i nödfall:

78. Definitionen av räddningsverksamhet i 32 § i räddningslagen (379/2011) inbegriper att befolkningen varnas. Enligt 27 § i räddningslagen ska räddningsverket inom sitt område sörja för varning av befolkningen vid tillbud och olyckor samt det larmsystem som behövs för detta. På utlämnandet av uppgifter tillämpas offentlighetslagen, räddningslagen och lagen om nödcentralsverksamhet (692/2010). Bestämmelser om industriell hantering och upplagring av farliga ämnen och kemikalier finns i kemikaliesäkerhetslagen samt i den med stöd av lagen utfärdade förordningen om övervakning av hanteringen och upplagringen av farliga kemikalier (685/2015). Enligt 32 § i lagen ska verksamhetsutövaren informera allmänheten om de säkerhetsåtgärder som gäller produktionsanläggningen och om handlingsdirektiv vid fall av storolycka. Närmare bestämmelser om verksamhetsutövares informationsskyldighet och hur den fullgörs samt informationsinnehållet finns i förordningen 685/2015.

79. Enligt 7 § i inrikesministeriets förordning om externa räddningsplaner (1286/2019) ska den externa räddningsplanen ange hur befolkningen och närbelägna anläggningar varnas, hur befolkningen informeras om en olycka och om dess följder samt hurdana instruktioner befolkningen ges. 8 § i förordningen reglerar informationen om externa räddningsplaner. Enligt lagen om varningsmeddelanden (466/2012) kan den behöriga myndigheten utfärda ett varningsmeddelande i syfte att varna för farliga händelser och ge förhållningsregler.

artikel 5.2 – hur har man säkerställt att myndigheterna lämnar allmänheten miljöinformation på ett öppet sätt och att miljöinformationen verkligen finns tillgänglig:

80. 5 kap. i offentlighetslagen har bestämmelser om myndigheternas skyldighet att främja tillgången till information. När en myndighet utför sina uppgifter ska den enligt 17 § i offentlighetslagen se till att möjligheterna att få information om dess verksamhet inte begränsas utan saklig och laga grund och inte mer än vad som är nödvändigt för det intresse som ska skyddas och att de som begär information bemöts jämlikt. Enligt 20 § i lagen ska en myndighet främja öppenhet i sin verksamhet och i detta syfte vid behov sammanställa handböcker, statistik och andra publikationer samt datamaterial om sina tjänster, beslutspraxis samt om samhällsförhållandena och samhällsutvecklingen inom sitt verksamhetsområde. En myndighet ska informera om sin verksamhet och sina tjänster samt om de rättigheter och skyldigheter som enskilda människor och sammanslutningar har i ärenden som anknyter till dess verksamhetsområde. Myndigheterna ska se till att de handlingar eller förteckningar över handlingar som är centrala för allmänhetens möjligheter att få uppgifter vid behov finns att tillgå på bibliotek eller i allmänna datanät eller på något annat för allmänheten lättillgängligt sätt. Enligt 34 § i lagen är huvudregeln att uppgifter ur en offentlig handling lämnas avgiftsfritt. Dessutom är rådgivningsskyldigheten i 8 § i förvaltningslagen tillämplig på all myndighetsverksamhet, vilket innebär att en myndighet inom ramen för sin behörighet och enligt behov ska ge sina kunder råd i anslutning till skötseln av ett förvaltningsärende samt svara på frågor och förfrågningar som gäller uträttandet av ärenden. I avsnittet om artikel 4.8 nämndes även miljöförvaltningens anvisning om enhetliga principer för utlämnande av uppgifter.

81. Ett centralt servicecenter för miljöärenden finns vid NTM-centralen i Birkaland och erbjuder alla information och betjäning i miljöärenden såväl elektroniskt och skriftligt som via telefon och chatt på internet.

artikel 5.3 – hur har man säkerställt att miljöinformationen görs tillgänglig i elektroniska databaser som är lätt åtkomliga för allmänheten via allmänt tillgängliga telenät:

82. De IT-system som används inom miljöförvaltningen har under de senaste åren utvecklats så att den digitala verksamhetsmiljön kan utnyttjas alltmer omfattande i myndigheternas beslutsfattande och relaterad kommunikation. I Finland informerar miljöförvaltningens webbplats på nationalspråken och på engelska om bl.a. tillståndet i miljön, myndigheters kontaktuppgifter och förfaranden i förvaltningen. Miljöministeriets webbplats tillhandahåller mångsidig och aktuell information om den nationella miljöpolitiken och

författningsberedningen samt om det internationella samarbetet inklusive internationella miljöavtal. SYKE erbjuder öppna data och information om bl.a. yt- och grundvatten, Östersjön, miljöbelastning och -störningar, värdefulla naturmiljöer, landtäckning och byggd miljö. Enligt lagen om tillhandahållande av digitala tjänster (306/2019) ska myndigheters och vissa andra aktörers digitala tjänster – webbplatser och mobilappar – uppfylla de internationella kraven på tillgänglighet för webbinnehåll.

83. I Finland finns det en stor mängd miljödata som är fritt tillgänglig elektroniskt på myndigheters och andra organisationers servrar. Till exempel tillhandahåller Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata tjänsten Avoin data, där öppen data från myndigheter och andra organisationer samt tillhörande applikationer för användning av data har samlats, bland annat inom områdena miljö och natur.

84. Med stöd av 85 § i miljöskyddslagen publicerar regionförvaltningsverken miljö- och vattentillstånd och tillhörande uppgifter i en elektronisk informationstjänst för miljötillståndsärenden (eLUPA). Informationstjänsten har även en sökfunktion. Handlingar från pågående och avslutade miljökonsekvensbedömningsförfaranden offentliggörs på webbplatsen ymparisto.fi/YVA, som är sökbar med bl.a. ämnesord.

artikel 5.4 – hur man offentliggjort nationella rapporter om tillståndet i miljön och spridit information:

85. Data och rapporter som beskriver tillståndet i miljön finns indelat ämnesvis på webbplatsen ymparisto.fi. Informationen på sidorna baseras huvudsakligen på material som producerats av miljöförvaltningen, men även delvis på material från andra aktörer. Även Statistikcentralen och Naturresursinstitutet (Luke) ger ut miljö- och naturresursstatistik samt -information. Aktuell information om vatten finns på portalen vesi.fi, och information om främmande arter på portalen vieraslajit.fi.

artikel 5.5 – hur har man främjat spridningen av information som avses i denna punkt:

86. Enligt lagen om Finlands författningssamling (188/2000) kungörs författningar i samlingen. Till författningssamlingen hör en separat del (fördragsserien) för kungörande av fördrag och internationella förpliktelser för Finland. I författningssamlingen publiceras även lagar samt förordningar utfärdade av republikens president, statsrådet och ministerierna. Ministerieförordningar som har liten allmän betydelse och andra statliga myndigheters föreskrifter, vilket avser rättsregler utfärdade av myndigheterna, publiceras i ministeriets eller myndighetens föreskriftssamling. Bestämmelser om dessa samlingar finns i lagen om ministeriernas och andra statliga myndigheters föreskriftssamlingar (189/2000). Föreskriftssamlingens ministerieförordningar och andra statliga centralförvaltningsmyndigheters föreskrifter publiceras och hålls gratis tillgängliga för allmänheten på det allmänna datanätet.

87. Justitieministeriet äger en publik och avgiftsfri rättsdatatjänst på Internet (Finlex) som innehåller både gällande och upphävda författningar samt rättspraxis, fördrag, regeringspropositioner, ministeriernas föreskriftssamlingar och annan juridisk information.

artikel 5.6 – hur stimuleras dem som utövar verksamheter som har en betydande påverkan på miljön att regelbundet informera allmänheten om sina verksamheter och produkters miljöpåverkan:

88. På 1990-talet har frivilliga miljöledningssystem införts inom industriellt miljöskydd i Finland. Systemen inbegriper informationsverksamhet. Alla organisationer kan tillämpa ISO 14001, som är ett internationellt miljöledningssystem. Dessutom används EU:s frivilliga miljölednings- och miljörevisionsordning EMAS (Eco-Management and Audit Scheme), som regleras av EU:s förordning (EG) nr 1221/2009 och består av ett miljöledningssystem enligt standarden ISO 14001 och en miljörapport, det vill säga en EMAS-deklaration. Öppenhet och rapportering av miljöinformation är en central del av EMAS-systemet, och informationen i en EMAS-deklaration är alltid verifierad. I juni 2024 fanns det 4082 EMAS-registrerade organisationer.

89. Konsumentombudsmannen har utarbetat riktlinjer för miljömarknadsföring som baseras på 2 kap. i konsumentskyddslagen (38/1978) samt marknadsdomstolens och konsumentombudsmannens praxis.

artikel 5.7 – hur offentliggörs information om lagstiftning, handlingsprogram, internationella överenskommelser etc. som avses i denna punkt:

90. Miljöförvaltningen producerar och delar denna information bl.a. på sin webbplats såsom beskrivits ovan (se adresser i avsnitt XIV).

artikel 5.8 – hur har man säkerställt att den produktinformation som behövs görs tillgänglig för allmänheten:

91. Säkerhets- och kemikalieverket Tukes är tillsynsmyndighet för produkters och tjänsters säkerhet och tillförlitlighet. Tukes webbplats erbjuder bred information om kraven på produkter och tjänster. Tukes administrerar ett nationellt kemikaliedatalager (KemiDigi). Databasen ger information om kemikalier som är klassificerade som farliga. Uppgifterna i KemiDigi kommer från dem som släpper ut kemikalier på marknaden (importör eller tillverkare).
92. Man strävar efter att förbättra produkters miljöegenskaper och konsumenters tillgång till information genom olika styrmedel. Inom EU:s inre marknad har man särskilt strävat efter att harmonisera lagstiftningen
93. Ekologisk design av produkter regleras på EU-nivå i ekodesignförordningen (EU) 2024/1781 och nationellt i lagen om krav på ekodesign för och energimärkning av produkter (1005/2008). Med kraven på ekologisk design strävar man efter att förbättra energieffektiviteten genom att integrera miljöaspekter och livscykelperspektiv i produktutvecklingsfasen. Produkter som uppfyller kraven omfattas av CE-märkning.
94. I energimärkningsförordningen (EU) 2017/1369 regleras den energimärkning som ska fästas på en produkt. Målet med den obligatoriska energimärkningen är att informera konsumenter och styra konsumtionen mot mer energieffektiva val.
95. Ekosuunnittelu.info -webbsidan är en officiell informationskanal om ekodesign- och energimärkningskraven.
96. EU-kommissionen har utvecklat en miljöavtrycksmetodik (PEF och OEF) och har antagit en rekommendation ((EU) 2021/2279) om att använda gemensamma PEF- och OEF-metoder för att mäta, jämföra och kommunicera miljöprestandan hos produkter och organisationer.
97. Enligt EU:s förordning om klassificering, märkning och förpackning av kemikalier (2008/1272/EG) ska produkter som importeras till EU märkas enligt förordningens krav.
98. Med hjälp av olika frivilliga miljömärkningar har man kunnat främja ställningen för produkter med de bästa miljöegenskaperna på marknaden. Exempelvis är EU-blomman och Nordiska Svanen miljömärkningar enligt ISO-standard 14024, vars kriterier utarbetas i samarbete med olika aktörer och verifieras av en extern organisation.

artikel 5.9 – hur har man skapat ett nationellt system för inventering eller registrering av föroreningar:

99. Finland har den 21.4.2009 förbundit sig till protokollet under Århuskonventionen som gäller register över utsläpp och överföringar av föroreningar (PRTR). Finland har sedan 2021 ett nationellt FINPRTR-register där information om utsläpp till luft och vatten från industrianläggningar och jordbruksföretag belägna i Finland publiceras, liksom uppgifter om avfallstransporter. Finland rapporterar uppgifterna också till det europeiska registret (E-PRTR) som upprätthålls av Europeiska miljöbyrå (EEA)

XII. Problem i genomförandet av artikel 5

100. Finland hade tidigare inget nationellt register som uppfyllde kraven i PRTR-protokollet, utan informationen var tillgänglig i EEA:s register. Finland har 2021 infört ett nationellt FINPRTR-register som uppfyller PRTR-protokollets krav avseende rapportering av data.

XIII. Ytterligare information om den praktiska tillämpningen av artikel 5

101. I sitt utlåtande konstaterar Finlands naturskyddsförbund att möjligheterna att få tillgång till information om miljöfrågor har förbättrats avsevärt tack vare digitaliseringen. Utvecklingen har nått även majoriteten av kommunerna, även om det fortfarande förekommer informationsluckor i små kommuner, till exempel på grund av bristfällig publicering av tillkännagivanden på nätet. Även FINPRTR har utvecklats i positiv riktning.

XIV. Relevanta webbsidor för genomförandet av artikel 5

102.

Data som beskriver tillståndet i miljön: <http://www.ymparisto.fi/ymparistontila>

Finlands miljöcentrals öppna miljödata: https://www.syke.fi/fi-FI/Avoim_tieto

Datasystemet för den byggda miljön: <https://ryhti.syke.fi/>

PRTR-registret: <https://www.prtr.fi/>

Naturresursinstitutet (Luke): <http://www.luke.fi>

Säkerhets- och kemikalieverket Tukes: <http://www.Tukes.fi>

Ekodesign och energiplanering av produkter: <http://Ekosuunnittelu.info>

XV. Lagstiftnings-, reglerings- och andra åtgärder avseende artikel 6 om allmänhetens deltagande i beslut om vissa verksamheter

Hur har man genomfört artikel 6 om allmänhetens deltagande i beslut om vissa verksamheter, relevanta definitioner i artikel 2 och förbudet mot diskriminering i artikel 3.9:

103. Bestämmelserna i artikel 6 samt allmänhetens och den berörda allmänhetens deltagande i enlighet med artikeln har beaktats i lagen (252/2017) och förordningen (277/2017) om miljökonsekvensbedömning samt i vissa speciallagar såsom miljöskyddslagen och -förordningen, samt andra sektorsspecifika tillståndslagar inklusive kompletterande förordningar. EU:s direktiv 2011/92/EU om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt, direktivet om industriutsläpp 2010/75/EU och dess verkställighetsreglering är centrala med tanke på artikel 6.

104. Med lagen om samordning av vissa miljötillståndsförfaranden (768/2019) möjliggjordes det för en tillståndssökande att elektroniskt samtidigt väcka och behandla flera tillståndsansökningar enligt principen om ett enda kontaktställe. I statsminister Orpos regeringsprogram har det beslutats att reformera den statliga regionalförvaltningen och inrätta en ny tillstånds-, styrnings- och tillsynsmyndighet. I miljöministeriets pågående lagstiftningsprojekt om en one-stop-shop-tjänst utarbetas under miljöministeriets ledning bestämmelser för att den nya tillståndsmyndigheten ska kunna behandla ett projekts ansökningar om tillstånd enligt olika lagar samtidigt.

105. Enligt lagen om behandling av miljöskydds- och vattenärenden vid regionförvaltningsverken (898/2009) infördes en tillfällig prioritering för alla behandlingsfaser under åren 2023–2026 för vissa miljöskydds- och vattenrättsliga tillståndsansökningar som rör investeringar som stöder den gröna omställningen. Prioriteringen gäller projekt som främjar förnybar energi, elektrifieringsprojekt inom industrin som ersätter användningen av bränslen eller fossila råvaror, produktion och användning av vätgas, utnyttjande och lagring av koldioxid samt tillverkning, återanvändning och återvinning av batterimaterial och batterifabriker. Sökanden ska med tillräcklig utredning visa att verksamheten beaktar principen om att inte orsaka betydande skada (Do no significant harm, DNSH). Till grund för regleringen ligger Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2020/852 om en ram för att främja hållbara investeringar och ändring av förordning (EU) 2019/2088.

artikel 6.1, hur har man säkerställt att

(a) bestämmelserna i artikeln tillämpas på de verksamheter i bilaga I som ansöker om tillstånd:

106. Finsk lagstiftning möjliggör allmänhetens deltagande i beslutsfattandet beträffande verksamhet och projekt som anges i bilaga I till Århuskonventionen. Finland har införlivat projektförteckningen framförallt genom miljökonsekvensbedömningslagen och -förordningen samt miljöskyddslagen och -förordningen. Beroende på vilken verksamhet i bilaga I projektet avser finns det också relevanta bestämmelser i t.ex. vattenlagen, bygglagen (751/2023), kemikaliesäkerhetslagen, kärnenergilagen (990/1987), marktäktslagen, lagen om trafiksystem och landsvägar (503/2005), banlagen (110/2007), luftfartslagen (864/2014), gruvlagen, lagen om

inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter (603/1977) samt lagen om inlösningstillstånd för vissa projekt som påverkar användningen av miljön (768/2004).

(b) bestämmelserna i artikel 6 tillämpas på beslut om föreslagna verksamheter som inte anges i bilaga I och som kan ha betydande påverkan på miljön:

107. Finsk lagstiftning möjliggör allmänhetens deltagande även i beslutsfattandet beträffande verksamhet och projekt som inte anges i bilaga I till Århuskonventionen. Miljöskyddslagen har t.ex. en mer omfattande förteckning över verksamhet som kräver tillstånd (sk. anläggningsförteckning) än bilaga I till konventionen. Likaså tillämpas förfarandet för miljökonsekvensbedömning enligt 3 § i miljökonsekvensbedömningslagen inte bara på verksamheter i bilaga I till lagen utan genom enskilda myndighetsbeslut även på andra projekt och projektändringar som kan antas medföra betydande miljökonsekvenser.

artikel 6.2 – hur säkerställs att man i beslutsprocesser om miljön på ett effektivt sätt informerar den berörda allmänheten på ett tidigt och lämpligt stadium:

108. Bestämmelser om information till allmänheten och den berörda allmänheten samt om informationsinnehållet i olika skeden av beslutsförfarandena inom tillämpningsområdet för artikel 6 finns i sektorsspecifika lagar, såsom miljöskyddslagen och miljökonsekvensbedömningslagen inklusive specificerande förordningar. Dessutom gäller sedan 1.1.2020 en allmän bestämmelse i 62 a § i förvaltningslagen om offentliga kungörelser där utgångspunkten är att kungörelsen och den handling som kungörs publiceras på myndighetens webbplats i det allmänna datanätet. Speciallagar kan innehålla avvikande eller kompletterande reglering av detta. Ändringar som gäller elektronisk delgivning har även införts i bl.a. miljöskyddslagen, miljökonsekvensbedömningslagen, marktäktslagen och vattenlagen.

109. 44 § i miljöskyddslagen föreskriver en offentlig kungörelse av ansökan om miljötillstånd inklusive ansökningshandlingar i minst 30 dagar, vilket följer 62 a § i förvaltningslagen. Bestämmelser om kungörelsens innehåll finns i 11 § i miljöskyddsförordningen. Kungörelsen innehåller de uppgifter som avses i artikel 6.2. Kungörelsen ska delges separat de parter som saken särskilt berör. Bestämmelser om främjande av elektronisk information finns i 45 § i lagen.

110. Beslut om tillämpning av miljökonsekvensbedömningsförfarandet kungörs i enlighet med 13 § i miljökonsekvensbedömningslagen och 62 a § i förvaltningslagen. Bestämmelser om kungörelse av programmet för miljökonsekvensbedömning och av miljökonsekvensbeskrivningen samt kungörelsens innehåll finns i 17 och 20 § i miljökonsekvensbedömningslagen och i 5 § i miljökonsekvensbedömningsförordningen. Bestämmelser om innehållet i handlingar som kungörs finns i 3–4 § i förordningen. Dessa innefattar de uppgifter som avses i artikel 6.2. Enligt lagen kungörs det inledda ärendet offentligt på internet och i åtminstone en tidning med allmän spridning inom projektets influensområde. Bestämmelser om information finns i andra sektorsspecifika speciallagar. Exempel på detta är 11 kap. 10 § i vattenlagen samt 40 § i gruvlagen där information om ansökan samt informationssätt och innehåll regleras mer detaljerat. Enligt lagen om ändring av gruvlagen (505/2023) förbättrades allmänhetens rätt att få information genom årliga offentliga möten. Även informationen till Sametinget preciserades.

111. Med ändringen av miljökonsekvensbedömningslagen (556/2021) utvidgades kravet på översättning av dokument i internationella miljökonsekvensbedömningsförfaranden som berör gränsöverskridande miljöeffekter. Dokument måste översättas till ett bredare utbud av andra stater som deltar i bedömningsförfarandet. Från och med början av 2023 överfördes de myndighetsuppgifter som tidigare hörde under miljöministeriet och som rör gränsöverskridande miljöeffekter till Finlands miljöcentral.

artikel 6.3 – hur har man säkerställt att allmänhetens deltagande innehåller rimliga tidsfrister,

artikel 6.4 – hur har man säkerställt att allmänhetens deltagande sker på ett tidigt stadium:

112. Bestämmelserna i artikel 6.3–4 har beaktats i miljökonsekvensbedömningslagen, miljöskyddslagen och -förordningen, bygglagen samt vissa andra speciallagar. Den allmänna förvaltningsregleringen förutsätter i sig att myndigheten innan ett ärende avgörs hör parterna och andra på vilka ärendet kan ha en betydande inverkan samt informerar om möjligheten att framföra åsikter och om tidsfristen för hörandet (6 kap. i förvaltningslagen). Tidsfristen får inte vara så kort att syftet med hörandet äventyras.

113. Vad gäller miljörelaterade tillstånds- och andra beslutsförfaranden innebär t.ex. 43 § i miljöskyddslagen att parter och andra ska ges tillfälle att framföra anmärkningar och åsikter om ansökningshandlingarna innan

ärendet avgörs. Information om tidsfristerna för deltagandet ges samtidigt med kungörelsen av tillståndsansökan (44 § i miljöskyddslagen och 11 § i miljöskyddsförordningen). Ansökningshandlingarna och kungörelsen ska finnas framlagda i 30 dagar. 17 § och 20 § i miljökonsekvensbedömningslagen anger tidsfrister för hörandet. Tidsfristen är minst 30 dagar och högst 60 dagar från den dag kungörelsen offentliggörs. Enligt 15 § i lagen ska miljökonsekvenserna av ett projekt utredas i ett så tidigt skede som möjligt av planeringen med beaktande av den övriga beredningen av projektet medan det ännu finns möjliga alternativ.

artikel 6.5 – hur har potentiella sökande uppmuntrats göra klart för sig vilken allmänhet som berörs, inleda diskussioner med den och informera om syftet med sin ansökan innan den lämnas

114. I miljökonsekvensbedömnings- och miljötillståndprocesserna lägger sökanden/projektansvarig fram en egen bedömning av influensområdet. Tillståndsansökningarna ska innehålla uppgifter om parterna. Myndigheten kan utöka gruppen.

artikel 6.6 – hur har man säkerställt att

(a) behöriga myndigheter ger den berörda allmänheten möjlighet att ta del av all beslutsrelaterad information som nämns i artikel 6 och som finns tillgänglig under den tid förfarandet för allmänhetens medverkan pågår,

(b) behöriga myndigheter ger den berörda allmänheten i synnerhet de uppgifter som nämns i punkt 6:

115. I regel blir uppgifter som avses i artikel 6.6 kungjorda och allmänt tillgängliga så som beskrivits ovan i svaret gällande artikel 6.2. Uppgifterna är i allt större utsträckning tillgängliga på internet. Miljöskyddslagen utgår t.ex. från att alla centrala handlingar för beslutsfattandet publiceras på datanätet inom ramen för bestämmelserna om sekretess och offentliggörande av personuppgifter.

artikel 6.7 – hur har man säkerställt att allmänhetens deltagande i beslutsprocessen innefattar en möjlighet att lämna alla synpunkter, upplysningar, analyser eller åsikter som den anser vara av betydelse för den föreslagna verksamheten:

116. Enligt 34 § i förvaltningslagen ska en part, innan ett ärende avgörs, ges tillfälle att framföra sin åsikt om ärendet och avge sin förklaring med anledning av sådana yrkanden och sådan utredning som kan inverka på hur ärendet kommer att avgöras. Om avgörandet i ett ärende kan ha en betydande inverkan på andras än parternas livsmiljö, arbete eller övriga förhållanden, ska myndigheten enligt 41 § i lagen ge dessa personer möjlighet att få uppgifter om utgångspunkterna och målen för behandlingen av ärendet samt att uttala sin åsikt om ärendet. Bestämmelser om allmänhetens möjligheter att delta finns därtill i miljökonsekvensbedömningslagen, miljöskyddslagen och andra sektorsspecifika speciallagar. 43 § i miljöskyddslagen ger t.ex. parter och andra en möjlighet att framföra anmärkningar och åsikter. Möjligheten att framföra åsikter enligt 17 § och 20 § i miljökonsekvensbedömningslagen gäller även allmänheten.

artikel 6.8 – hur har man säkerställt att det i respektive beslut tas vederbörlig hänsyn till vad som framkommit vid allmänhetens deltagande:

117. Förvaltningslagen föreskriver en allmän skyldighet att motivera beslut (44–45 §), och därtill regleras detta mer detaljerat i speciallagar. 48 § och 83 § i miljöskyddslagen anger t.ex. att tillståndsmyndigheten ska pröva förutsättningarna för beviljande av miljötillstånd och beakta utlåtandena och anmärkningarna och åsikterna i ärendet samt ta ställning till specificerade krav som framställts. Enligt 15 § i miljöskyddsförordningen ska det av tillståndsbeslutet bl.a. framgå hur utlåtandena, anmärkningarna och åsikterna har beaktats. 26 § i miljökonsekvensbedömningslagen föreskriver en skyldighet att i tillståndet beakta bedömningen, inkl. resultatet av hörandet.

artikel 6.9 – hur har man säkerställt att allmänheten informeras om beslutet så snart det har fattats:

118. Myndighetsbeslut ska delges utan dröjsmål. 9–10 kap. i förvaltningslagen innehåller bestämmelser om delgivning av beslut, och därtill regleras informationen om beslut i speciallagstiftning såsom 85 § i

miljöskyddslagen, enligt vilken tillståndsbeslutet ska delges genom offentlig kungörelse med iakttagande av 62 a § i förvaltningslagen.

artikel 6.10 – hur har man säkerställt att bestämmelserna i punkterna 2–9 i denna artikel också tillämpas i lämpliga fall när en myndighet omprövar eller uppdaterar villkoren för den verksamhet som avses i punkt 1:

119. När det gäller miljötillståndspliktig verksamhet krävs det enligt 29 § i miljöskyddslagen tillstånd för ändringar som ökar utsläppen eller deras konsekvenser och för andra väsentliga ändringar av verksamheten. Då följer tillståndsförfarandet beträffande förändringar som kan medföra betydande negativa effekter i så kallade direktivanläggningar (dvs. verksamheter och projekt som omfattas av industriutsläppsdirektivet och bilaga 1 till konventionen) ska omfattas av bestämmelserna i punkterna 3–9 ovan (29 §), och för förändringar i andra verksamheter och projekt ska i huvudsak tillämpas bestämmelserna i punkterna 3–9 ovan (96 §). Miljökonsekvensbedömningslagen tillämpas på projekt och ändringar av projekt som kan antas medföra betydande miljökonsekvenser (3 §).

artikel 6.11 – hur har man säkerställt att bestämmelserna i artikel 6 tillämpas på beslut om huruvida avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer i miljön tillåts:

120. Bestämmelser om hörande av allmänheten ingår i gentekniklagen (377/1995) och EU:s lagstiftning, dessa tas upp i avsnitt XXXIII nedan.

XVI. Problem i genomförandet av artikel 6

121. Har ej rapporterats.

XVII. Ytterligare information om den praktiska tillämpningen av artikel 6

122. FFC framför i sitt utlåtande att en förvandling av tillstånd till anmälningar eller registreringar försämrar möjligheterna att delta och söka ändring. Enligt FFC borde man utvärdera hur lagändringarna påverkar medborgarnas möjligheter att delta och söka ändring.

123. FFC uppskattar reformen att sammanföra miljökonsekvensbedömningsförfarandets och planläggningens kungörelser liksom att samla behandlingen av tillstånd för att påskynda byggprojekten, men man önskade mer tid för utlåtanden på grund av ärendenas omfattning.

124. Enligt FFC har den nya gruvlag som trädde i kraft 2023 förbättrat gruvföretagens miljöskydd. Den ökar också kommuninvånarnas och markägarnas rätt att påverka gruvdriften lokalt. Utöver gruvtillstånd enligt gruvlagen krävs i praktiken också andra tillstånd för gruvdrift, såsom miljötillstånd. Till exempel i samband med reformen av naturvårdslagen infördes ett förbud mot prospektering i nationalparker och naturreservat, och en helt ny lag om miljöskadefonden. Syftet med fonden är att samla in medel för situationer där exempelvis ett gruvföretag eller annan verksamhetsutövare med miljötillstånd går i konkurs eller på annat sätt blir otillgänglig.

125. I sitt utlåtande konstaterar Finlands naturskyddsförbund att de största bristerna i allmänhetens deltagande är fortfarande i skogslagstiftningen, med avverkningar som exempel. Problemet är särskilt betydande eftersom en stor del av landets yta är skog.

XVIII. Relevanta webbsidor för genomförandet av artikel 6

126. Mer information om miljökonsekvensbedömning samt avslutade och pågående miljökonsekvensbedömningsförfaranden inklusive handlingar: <http://www.ymparisto.fi/yva>.

Informationstjänsten Lupa: <http://www.avi.fi/web/avi/ymparisto-lupa-tietopalvelu>

XIX. Organisering av allmänhetens deltagande i utarbetandet av planer, program och riktlinjer avseende miljön enligt artikel 7

Hur har man genomfört artikel 7 om allmänhetens deltagande i utarbetandet av planer, program och riktlinjer avseende miljön, relevanta definitioner i artikel 2 och förbudet mot diskriminering i artikel 3.9:

127. FN:s ekonomiska kommission för Europas konvention om miljökonsekvensbeskrivningar i ett gränsöverskridande sammanhang med dess protokoll om strategiska miljöbedömningar samt EU:s direktiv om bedömning av vissa planers och programs miljöpåverkan (2001/42/EG) reglerar bedömningen av planernas och programmens miljöpåverkan och innehåller även krav på allmänhetens deltagande. Protokollet och direktiven har införlivats i nationell lagstiftning genom flera författningar, där de centrala är lagen (200/2005) och förordningen (347/2005) om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program. Lagen och förordningen har bestämmelser om planer och program som förutsätter en miljöbedömning, hörande av allmänheten och en i nationell lagstiftning sedan tidigare inkluderad allmän skyldighet att utreda och bedöma miljökonsekvenserna av planer och program under beredningen av dessa. Denna allmänna skyldighet (3 § i lagen) berör myndigheternas olika planer och program i stor utsträckning.
128. Markanvändnings- och bygglagen (132/1999, fr.o.m. 1.1.2025 områdesanvändningslagen) och - förordningen (895/1999) innehåller de bestämmelser om innehållet och förfaringssättet i bedömningen av miljökonsekvenser vid planläggningen som förutsätts av protokollet och direktivet om bedömning av miljöpåverkan. Markanvändnings- och bygglagen betonar miljöfrågorna samt öppenheten och medborgarnas deltagande i planeringen av markanvändningen. Bedömningen planeras fallspecifikt och när en plan utarbetas ska ett med avseende på planens syfte och betydelse nödvändigt program för deltagande och växelverkan samt för bedömning av planens konsekvenser utarbetas i ett tillräckligt tidigt stadium (63 §).
129. Om ett projekt eller en plan antingen i sig eller i samverkan med andra projekt eller planer sannolikt betydligt försämrar de naturvärden i ett område som statsrådet föreslagit för nätverket Natura 2000 eller som redan införlivats i nätverket, för vars skydd området har införlivats eller avses bli införlivat i nätverket, ska enligt 35 § i naturvårdslagen den som genomför projektet eller gör upp planen på behörigt sätt bedöma dessa konsekvenser. Detsamma gäller ett sådant projekt eller en sådan plan utanför området som sannolikt har betydande skadliga verkningar som når området.
130. Hörande av allmänheten vid utarbetandet av en plan eller ett program krävs i stor utsträckning enligt annan lagstiftning oberoende av miljökonsekvensbedömningen. Regleringen grundar sig till stor del på EU-lagstiftning. Miljöskyddslagen har bestämmelser om förfarandet för utarbetande av en luftvårdsplan och en handlingsplan på kort sikt (147 §), ett nationellt luftvårdsprogram (149 §), bullerutredningar och handlingsplaner för bullerbekämpning (152 §) och andra riksomfattande planer och program som avses i Europeiska unionens rättsakter (204 §). 89 § i avfallslagen reglerar förfarandet vid beredning av avfallsplaner. 13 § i klimatlagen (423/2022) reglerar beredningen av klimatpolitiska planer inkl. allmänhetens deltagande. Vid utarbetandet av klimatplaner på medellång sikt har det anordnats flera samråd, seminarier och workshoppar för intressenterna.
131. I den reviderade naturvårdslagen (9/2023) har bestämmelserna om samråd som ska följas i naturvårdsplaneringen preciserats. Planer och program ska göras allmänt kända på ett så aktivt och begripligt sätt som möjligt, med beaktande av olika medborgargrupperns möjligheter att delta. Vid informationsgivningen ska man i möjligaste mån utnyttja mångsidiga verktyg, såsom informationsmöten, digitala system, sociala medier eller andra informationsmedel som bedöms lämpliga i det enskilda fallet.

XX. Allmänhetens möjligheter att delta i utarbetandet av riktlinjer avseende miljön enligt artikel 7

132. Den allmänna skyldigheten i 3 § i lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program inkluderar bedömning av riktlinjer eller handlingsprogram.
133. Statsförvaltningen har bl.a. använt internetbaserade lösningar såsom webbplatsen dinasikt.fi för samråd om politik och strategier.

134. Statens revisionsverk (VTV) är en oberoende granskare i anslutning till riksdagen som granskar statens skötsel av ekonomin samt övervakar finanspolitiken och parti- och valfinansieringen. VTV:s publikationer och ställningstaganden har även tagit upp transparensen och möjligheterna att delta i beredningen av politiska strategier, t.ex. Finlands nationella klimat- och energistrategi samt bioekonomistrategi, och lyft fram såväl god praxis som förbättringsområden.

XXI. Problem i genomförandet av artikel 7

135. Har ej rapporterats.

XXII. Ytterligare information om den praktiska tillämpningen av artikel 7

136. Enligt Finlands naturskyddsförbund har det skett en positiv utveckling genom ökad användning av tjänsten lausuntopalvelu.fi. Merparten av de utlåtanden som begärs av ministerier och till exempel SYKE publiceras där. Detta underlättar betydligt för medborgare och organisationer att delta. Dock använder inte alla ministerier tjänsten ännu, och det största problemet är jord- och skogsbruksministeriet

XXIII. Relevanta webbsidor för genomförandet av artikel 7

137. Anvisningar och handledning för bedömning av miljökonsekvenserna av planer och program: http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79245/OH1_2017.pdf?sequence=3.

XXIV. Allmänhetens möjligheter att enligt artikel 8 delta i utarbetandet av lagar och andra författningar som kan ha en betydande miljöpåverkan

Vilka åtgärder har vidtagits för att främja ett effektivt deltagande från allmänhetens sida när myndigheterna utarbetar lagar och andra författningar som kan ha en betydande miljöpåverkan. Hur har man genomfört relevanta definitioner i artikel 2 och förbudet mot diskriminering i artikel 3.9:

138. Var och en har rätt att få information om ärenden som bereds av myndigheterna och att ta del i och påverka samhällets och den egna livsmiljöns utveckling. Justitieministeriet administrerar elektroniska demokratitjänster på nätet som ger medborgare och intressenter möjlighet att delta i beredningen av ärenden och påverka beslutsfattandet. Med hjälp av tjänsterna kan myndigheter och beslutsfattare ta del av medborgarnas och intressenternas synpunkter på ärenden som är under beredning. Demokratitjänsterna är samlade till webbplatsen demokrati.fi, där man även kan hitta en stor mängd bakgrundsmaterial och informationskällor om medborgarinflytande och demokrati.

139. Hörandet av intressenter och deras deltagande styrs av statsrådets riktlinjer för hörande vid författningsberedning. De nuvarande riktlinjerna består av statsrådets principbeslut om anvisning för hörande vid författningsberedning 4.2. 2016 och tillhörande rekommendationer om arbetssätt, verktyg och exempel på god praxis inom hörande. Anvisningen gäller beredning av lagar, förordningar och föreskrifter som innehåller rättsnormer. Hörandet ska också följa de bestämmelser om författningsberedningens öppenhet och förfarandet vid hörande som finns i bl.a. grundlagen, offentlighetslagen, förvaltningslagen och språklagen.

140. En tvärssektoriell arbetsgrupp som tillsatts av justitieministeriet utarbetade under mandatperioden som avslutades 29.2.2024 ett utkast till nya riktlinjer för hörande i samband med lagstiftningsarbete. Justitieministeriet tillsatte arbetsgruppen på nytt 13.5.2024 och kompletterade dess tidigare uppdrag. Arbetsgruppen skulle utvärdera under vilka förutsättningar den tekniska utvecklingen och förbättrade

kommunikationsmöjligheter, andra förändringar i verksamhetsmiljön och utvecklingen av lagstiftningsprocessen skulle möjliggöra en förkortning av den nuvarande remisstiden för lagförslag, med beaktande av skillnaderna mellan olika lagstiftningsprojekt och deras särskilda egenskaper (såsom valår). Arbetsgruppen föreslog att bibehålla den vägledande minimitiden för remissförfarandet och att definiera villkoren för en kortare remisstid i enlighet med vad justitiekanslern har uttalat i sina yttranden om regeringspropositioner. Dessutom föreslog arbetsgruppen andra sätt att påskynda slutförandet av lagförslag. I oktober 2024 tillsatte justitieministeriet arbetsgruppen på nytt och kompletterade dess tidigare uppdrag så att arbetsgruppen skulle konkretisera de praktiska situationer och förutsättningar under vilka det är möjligt att avvika från remisstiderna. Dessutom kan arbetsgruppen fortsätta att utvärdera och föreslå sätt att påskynda beredningen av lagförslag, särskilt under valår.

141. Det nationella demokratiprogrammet 2025 omfattade under regeringsperioden 2019–2023 ett stort antal åtgärder för att främja civilsamhället och delaktighet. Demokratiprogrammet fungerade som ett paraply för olika ministeriers demokratiprojekt. Ett nytt demokratiprogram är under utarbetande under ledning av justitieministeriet.

142. Statsrådet verkar i nära samarbete med civilsamhället och aktörer som företräder olika befolkningsgrupper. I anslutning till justitieministeriet verkar en delegation för medborgarsamhällspolitik (KANE), en delegation för etniska relationer (Etno) och en delegation för språkärenden. Delegationernas uppgift är att främja samarbetet mellan civilsamhället och förvaltningen samt att ta initiativ för främjande av olika befolkningsgruppers möjligheter att delta och påverka. Statsrådet tillsätter delegationerna för fyra år i sänder.

XXV. Problem i genomförandet av artikel 8

143. Justitiekanslern har i flera beslut under 2023 och 2024 (t.ex. OKV/1772/10/2023 m.fl.) uppmärksammat regeringen och ministerierna på vikten av att säkerställa tillräckliga remisstider i lagstiftningsarbetet. Den i anvisningen för hörande vid författningsberedning angivna sexveckors remisstiden är inte juridiskt bindande, utan ministeriet har ett visst utrymme för bedömning. Ministeriet är dock skyldigt att motivera en kortare än normal remisstid.

XXVI. Ytterligare information om den praktiska tillämpningen av artikel 8

144. Enligt Finlands naturskyddsförbund har involveringen av miljöorganisationer i förvaltningens arbetsgrupper försämrats betydligt under den nuvarande regeringens tid, särskilt inom jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde. Samtidigt har arbetet i allt högre grad blivit endast rådgivande: intressenter ingår allt oftare i styrgrupper, men de verkliga besluten fattas inom förvaltningens interna arbetsgrupper.

XXVII. Relevanta webbsidor för genomförandet av artikel 8

145. Hörande vid författningsberedning: <http://kuulemisopas.finlex.fi/>

Justitieministeriets demokratiwebbplats: <https://www.demokratia.fi/en/home/>

XXVIII. Lagstiftnings-, reglerings- och andra åtgärder avseende artikel 9 om tillgång till rättslig prövning

Hur har man genomfört artikel 9 om tillgång till rättslig prövning, relevanta definitioner i artikel 2 och förbudet mot diskriminering i artikel 3.9?

146. I Finland innefattar förvaltningsprocessen inte något allmänt stadium för ny administrativ granskning av ett ärende såsom ny behandling av beslutsfattaren eller av en högre förvaltningsmyndighet. Sektorsspecifik lagstiftning kan dock innehålla bestämmelser om ett omprövningsförfarande där den som är missnöjd med ett beslut först måste begära omprövning hos den beslutsfattande myndigheten innan besvärshöret inleds. I miljölagstiftningen används omprövningsförfarandet i vissa ärenden som regleras av miljöskyddslagen och vattenlagen, t.ex. godkännande av planer för kontroll och uppföljning av utsläpp (192–194 § i miljöskyddslagen). Bestämmelser om förfarandet vid omprövning finns i 7 a kap. i förvaltningslagen.
147. Den övergripande lagen om förfarandet vid sökande av ändring i förvaltningsärenden i Finland är lagen om rättegång i förvaltningsärenden, som trädde i kraft 1.1.2020. Lagen har allmänna bestämmelser om förvaltningsbeslutens överklagbarhet, besvärshöret och förfaranden vid sökande av ändring. I sektorspecifik speciallagstiftning som stadgar om förvaltningsbeslut, hädanefter sektorspecifika tillståndslagar, innehåller mer specifika bestämmelser om besvärshöret bl.a. därför att besvärshöret kan utökas jämfört med den övergripande lagen. Vad gäller förfarandet vid sökande av ändring hänvisar de sektorspecifika tillståndslagarna till den övergripande lagens allmänna bestämmelser.
148. Miljörelaterade förvaltningsbeslut överklagas oftast genom besvär hos en regional förvaltningsdomstol såsom föreskrivs i lagen om rättegång i förvaltningsärenden. Besvär över miljö- och vattentillstånd anförs dock hos Vasa förvaltningsdomstol i enlighet med de sektorspecifika speciallagarna. Beslut som kommunala myndigheter fattar med stöd av den kommunala självstyrelsen överklagas genom kommunalbesvär i enlighet med kommunallagen. Beslut som omfattas av kommunalbesvär kan också vara grundade på t.ex. bygglagen samt avfallsagen.
149. Den största skillnaden mellan kommunalbesvär och besvär över förvaltningsbeslut är omfattningen av besvärshöret, -grunderna och besvärsmyndighetens prövningsrätt. Vanligtvis kan alla kommunmedlemmar lämna in kommunalbesvär över beslut som fattats av en kommunal myndighet, oavsett hur kommunmedlemmen själv berörs av beslutet. Det är en mer begränsad krets som kan anföra besvär över förvaltningsbeslut.
150. I regel får ändring i ett beslut av förvaltningsdomstolen sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen, om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd. Den lag om rättegång i förvaltningsärenden som trädde i kraft 2020 fastställer att systemet för besvärstillstånd gäller alla förvaltningsärenden förutom då detta av mycket exceptionella orsaker har frångåtts i speciallagar. Miljöförvaltningens författningar har delvis redan ändrats så att systemet för besvärstillstånd fr.o.m. 1.1.2020 även omfattar ärendegrupper där systemet tidigare inte har använts.

artikel 9.1 – hur har man säkerställt att

- (a) den som anser att hans eller hennes begäran om information enligt artikel 4 inte har behandlats i enlighet med bestämmelserna i den artikeln, kan få detta prövat av domstol eller något annat oberoende och opartiskt organ som inrättats genom lag:***

151. I enlighet med 33 § i offentlighetslagen får myndighetsbeslut om begäran av information överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i lagen om rättegång i förvaltningsärenden. Med myndighet avses enligt offentlighetslagen också sammanslutningar, inrättningar, stiftelser och enskilda personer som utövar offentlig makt och som enligt en lag, en bestämmelse eller en föreskrift som meddelats med stöd av en lag eller en förordning utför ett offentligt uppdrag. Över förvaltningsdomstolens beslut får besvär anföras hos högsta förvaltningsdomstolen endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

(b) i de fall en part föreskriver en sådan domstolsprövning, att den berörda personen även har rätt till ett snabbt, lagstadgat förfarande, avgiftsfritt eller till en låg avgift, för att få sin sak omprövad av myndigheten eller prövad av ett annat oberoende och opartiskt organ än en domstol:

152. En uppgift om innehållet i en handling lämnas ut av en sådan anställd hos myndigheten som av denna har förordnats att handha detta uppdrag eller som det på grund av den anställdas ställning och uppgifter annars hör till. Om en tjänsteman vägrar att lämna ut begärda uppgifter, ska denne enligt 14 § 3 mom. i offentlighetslagen meddela den som begärt en uppgift vad vägran beror på, ge upplysningar om rätten att föra ärendet till myndigheten för avgörande, tillställa den som begärt uppgiften genom att skriftligen anhängiggöra ärendet en förfrågan om denne önskar att ärendet hänskjuts till myndigheten för avgörande, samt ge upplysningar om de avgifter som uppbärs med anledning av behandlingen. Bestämmelsen syftar till att erbjuda den som begärt uppgiften ett snabbt och avgiftsfritt förfarande för ny behandling av ärendet.

153. Om det visar sig att myndighetens beslut grundar sig på en klart oriktig eller bristfällig utredning, uppenbart oriktig tillämpning av lag eller om det har skett ett fel i förfarandet när beslutet fattades kan den myndighet enligt 50 § i förvaltningslagen undanröja ett oriktigt beslut som den har fattat och avgöra saken på nytt.

(c) slutgiltiga beslut enligt denna punkt är bindande för den myndighet som förvarar informationen och att motiveringen är skriftlig, åtminstone när tillgång till information nekas enligt denna punkt:

154. Om en tjänsteman vägrar att lämna ut begärda uppgifter ska denne meddela den som begärt en uppgift vad vägran beror på samt övriga uppgifter som avses i 14 § 3 mom. offentlighetslagen. Om som begärt en uppgift därefter vill föra ärendet till myndigheten för avgörande ska myndigheten fatta ett förvaltningsbeslut. Förvaltningsbeslutet ska meddelas skriftligen i enlighet med 43 § förvaltningslagen. Enligt 45 § i förvaltningslagen ska myndigheten också motivera sitt beslut och ange vilka omständigheter och utredningar som har inverkat på avgörandet och vilka bestämmelser som har tillämpats.

155. Förvaltningsdomstolens beslut om besvär över ett förvaltningsbeslut är slutgiltigt, om högsta förvaltningsdomstolen inte beviljar besvärstillstånd. Beslutet binder myndigheterna och det ska motiveras såsom föreskrivs i 86 § i lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

artikel 9.2 – hur har man inom ramen för den nationella lagstiftningen säkerställt att personer som uppfyller kriterierna i denna punkt har rätt att få den materiella och formella giltigheten av ett beslut, en handling eller en underlåtenhet som omfattas av artikel 6 prövad av domstol eller något annat oberoende och opartiskt organ som inrättats genom lag:

156. I Finland har besvärsrätten enligt artikel 9.2 ordnats genom flera olika bestämmelser i olika lagar för beslut, åtgärder och underlåtelser som omfattas av avtalets artikel 6. Det rör sig i stor utsträckning om införlivande av EU-lagstiftningen. Det är vanligt att en verksamhet eller ett projekt som omfattas av bestämmelserna i artikel 6 kan omfattas av flera olika lagstiftningar i Finland och därmed kräva flera olika tillstånd enligt dessa lagar.

157. Verksamheterna och projekten är huvudsakligen av utsläppstyp, varför de är tillståndspliktiga enligt miljöskyddslagen. Miljöskyddslagen innehåller omfattande bestämmelser om besvärsrätt och rätt att inleda ärenden. I 191 § miljöskyddslagen föreskrivs om besvärsrätt till beslut som fattats enligt denna lag. Dessutom föreskrivs i 186 § miljöskyddslagen om rätt att inleda vissa ärenden. Rätten kan gälla t.ex. överträdelser eller försummelser som närmare definieras i 175 § i miljöskyddslagen och avbrytande av miljöskadlig verksamhet (181 §). Förutom berörda parter har även registrerade miljöorganisationer vars verksamhetsområde påverkas av verksamhetens miljöpåverkan samt sametinget besvärsrätt och rätt att inleda ärenden.

158. Vissa verksamheter och projekt, såsom byggande av vattenverk, dammar och broar, kräver tillstånd enligt vattenlagen (587/2011). Vattenlagen innehåller omfattande bestämmelser om besvärsrätt och rätt att inleda ärenden (15 kap. 2 § och 14 kap. 4 §) som i stort sett motsvarar bestämmelserna i miljöskyddslagen.

159. Vissa verksamheter och projekt kan också kräva tillstånd enligt gruvlagen (621/2011). Även gruvlagen innehåller omfattande bestämmelser om besvärsrätt och rätt att inleda ärenden (165 § och 159 §) som i stort sett motsvarar bestämmelserna i miljöskyddslagen.

160. För vissa verksamheter och projekt (vissa vägprojekt, kärnkraftverk, järnvägar för fjärrtrafik, olje-, gas- och kemikalierörledningar och elkraftledningar) är tillståndsförfaranden och de därmed sammanhängande bestämmelser om besvärsmätt och rätt att inleda ärenden som krävs enligt andra lagar också relevanta. Sådana lagar är till exempel lagen om trafiksystem och vägar (503/2005), bygglagen (751/2023), markanvändnings- och bygglagen (132/1999, fr.o.m. 1.1.2025 områdesanvändningslagen), lagen om inlösningstillstånd för vissa projekt som påverkar användningen av miljön (768/2004) och kärnenergilagen (990/1987).

artikel 9.3 – hur har man säkerställt att den allmänhet som uppfyller eventuella kriterier i nationell rätt har rätt att få handlingar och underlåtenheter av personer och myndigheter som strider mot den nationella miljölagstiftningen prövade av domstol eller i administrativ ordning:

161. I Finland har bestämmelser om besvärsmätt enligt avtalets artikel 9.3 införlivats i flera olika lagar. Till exempel krävs enligt miljöskyddslagen i allmänhet miljöstillstånd även för verksamheter och projekt som inte omfattas av bestämmelserna i konventionens artikel 6 (så kallade verksamheter som ingår i den nationella anläggningsförteckningen). Dessutom föreskrivs i miljöskyddslagen om beslut om sanering av förorenad mark eller grundvatten (136 §).

162. Som tidigare nämnts i samband med avtalets artikel 9.2 föreskrivs i 186 § miljöskyddslagen om rätt att inleda vissa ärenden. Rätten kan gälla t.ex. överträdelser eller försummelser som närmare definieras i 175 § i miljöskyddslagen och avbrytande av miljöskadlig verksamhet (181 §). Dessutom kan initiativrätten gälla utredning av behov av sanering av mark och grundvatten samt skyldighet att vidta sådana saneringsåtgärder (135 och 137 §), samt förebyggande av miljöskada i situationer där det rör sig om annan än enligt miljöskyddslagen tillståndspliktig, anmälningspliktig eller registreringspliktig verksamhet (180 §).

163. Enligt miljöskyddslagen har förutom berörda parter även registrerade miljöorganisationer vars verksamhetsområde påverkas av verksamhetens miljöpåverkan samt sametinget besvärsmätt och rätt att inleda ärenden.

164. Utöver miljöskyddslagen finns det också bestämmelser i flera andra lagar om tillståndsförfaranden och beslut samt tillhörande besvärsmätt och rätt att inleda ärenden för verksamheter och projekt som inte omfattas av bestämmelserna i konventionens artikel 6. Sådana bestämmelser finns till exempel i vattenlagen (15 kap. 2 § och 14 kap. 4 §), naturvårdslagen (134 § och 128 §), bygglagen (179 §), markanvändnings- och bygglagen (fr.o.m. 1.1.2025 områdesanvändningslagen, 191 §), avfallslagen (134 § och 138 §), gruvlagen (159 § och 165 §), marktäktslagen (20 a §), och gentekniklagen (36 c § och 44 §).

165. Dessutom finns det i Finland en möjlighet att anföra besvär i samband med flera nationella planer och program som rör miljön, och besvärsmätten har i allmänhet fastställts även för miljöorganisationer. Det senaste exemplet på detta är klimatlagen (423/2022), där en bestämmelse om sökande av ändring tillkom 2023 (21 b §). Besvärsmätten gäller regeringens beslut om godkännande av de klimatpolitiska planer som avses i 9–12 § i klimatlagen samt beslutet enligt 17 § om ändring av planen. Förutom berörda parter har även den vars rätt, skyldighet eller intresse kan påverkas på ett särskilt sätt av effekterna av klimatförändringen eller begränsningen av den eller anpassningen till den, en registrerad förening som företräder dessa personers intressen samt registrerade riksomfattande föreningar eller stiftelse som är riksomfattande och vars syfte är att främja naturvård, hälsoskydd eller miljöskydd, besvärsmätt. Syftet med bestämmelsen var att främja rättsskyddet i beslutsfattandet om klimatpolitik.

166. 8 a kap. i förvaltningslagen har bestämmelser om förvaltningsklagan: Var och en får anföra förvaltningsklagan över att en myndighet, den som är anställd hos en myndighet eller någon annan som sköter en offentlig förvaltningsuppgift har förfarit lagstridigt eller underlåtit att fullgöra sin skyldighet. Förvaltningsklagan anförs hos den myndighet som övervakar verksamheten. Regionförvaltningsverket kan t.ex. ta emot förvaltningsklagan i ärenden som rör kommunens verksamhet. När myndigheten har satt sig in i förvaltningsklagan kan den ge administrativa riktlinjer till den vars verksamhet klagan gäller. Ett avgörande i ett ärende som gäller förvaltningsklagan får ändå inte överklagas genom besvär.

167. Enligt 108 och 109 § i grundlagen ska justitiekanslern i statsrådet och riksdagens justitieombudsman övervaka att domstolarna och andra myndigheter samt tjänstemännen, offentligt anställda arbetstagare och också andra, när de sköter offentliga uppdrag, följer lag och fullgör sina skyldigheter. Vid utövningen av sitt ämbete övervakar dessa högsta laglighetsövervakare att de grundläggande fri- och rättigheterna samt de mänskliga rättigheterna tillgodoses. Justitiekanslerns uppgifter anges mer detaljerat i en särskild lag

(193/2000). Närmare bestämmelser om justitieombudsmannens uppgifter finns i lagen om riksdagens justitieombudsman (197/2002). Klagomål hos dessa högsta laglighetsövervakare får anföras av var och en som anser att en övervakad handlat lagstridigt eller underlåtit att fullgöra sina skyldigheter. Ett avgörande i ett klagomålsärende får ändå inte överklagas genom besvär.

artikel 9.4 – hur har man säkerställt att

(a) de förfaranden som avses i punkterna 1–3 erbjuder tillräckliga och effektiva rättsmedel,

(b) förfarandena även i övrigt är förenliga med denna punkt:

168. Statliga och kommunala myndigheters verksamhet styrs av bl.a. rättsprinciperna i 6 § i förvaltningslagen (inkl. likabehandling och opartiskhet) samt de allmänna kraven beträffande behandling av ärenden i 5 kap. i lagen. Förvaltningsdomstolsprocessen berörs av 21 § i grundlagen enligt vilken var och en har rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol eller någon annan myndighet som är behörig enligt lag.
169. 122 § i lagen om rättegång i förvaltningsärenden reglerar besvärens inverkan på förvaltningsbeslut och förvaltningsdomstolens beslut om verkställbarhet. Utgångspunkten är att besvären skjuter upp verkställigheten av beslutet. Anförda besvär hos högsta förvaltningsdomstolen utgör dock inte ett hinder för verkställighet av beslutet i ett ärende där besvärstillstånd behövs. Verkställigheten får dock inte inledas, om besvären skulle bli meningslösa till följd av verkställigheten.
170. I kommunala ärenden är huvudregeln att beslutet får verkställas även om besvär har anförts. Den som anför besvär kan emellertid alltid begära att förvaltningsdomstolen ska förbjuda eller avbryta verkställigheten av beslutet.
171. Förvaltningsdomstolsprocessens längd har inte reglerats. Vissa ärendegrupper ska enligt lag behandlas skyndsamt. Exempel på skyndsamt behandlade besvär med koppling till miljön är besvär över ett sådant beslut om godkännande av en utredningsplan eller en vägplan som ska anses vara av samhällelig vikt (lagen om trafiksystem och landsvägar, 105 §). Enligt 49 e § i förvaltningslagen ska även begäran om omprövning behandlas skyndsamt. Enligt lagen om gottgörelse för dröjsmål vid rättegång (362/2009) kan en part ersättas ur statens medel för orimligt dröjsmål i rättegången.
172. En förvaltningsdomstolsprocess får inte bli orimligt dyr. Därmed är det inte obligatoriskt med rättegångsbiträde under rättegångar i miljöärenden vid förvaltningsdomstolarna. Följande avgifter tas ut av den som anför besvär hos en förvaltningsdomstol (gäller fr.o.m. 2022): Förvaltningsdomstolar 270 euro, högsta förvaltningsdomstolen 530 euro. Avgiften debiteras inte om förvaltningsrätten ändrar myndighetens beslut till förmån för den klagande.
173. Enligt 1 § i rättshjälpslagen (257/2002) omfattar rättshjälpen juridisk rådgivning och behövliga åtgärder samt biträdande i domstol och hos andra myndigheter och befrielse från vissa kostnader i samband med behandlingen av ett ärende. Enligt 2 § 3 mom. i lagen beviljas bolag och sammanslutningar inte rättshjälp. Därmed är miljöorganisationer inte berättigade till rättshjälp. Rättshjälp används vanligtvis inte i miljöärenden eftersom kostnaderna för en förvaltningsdomstolsprocess är relativt låga.

artikel 9.5 – hur har man säkerställt att allmänheten informeras om tillgången till prövning i domstol eller i administrativ ordning:

174. Enligt 14 § i offentlighetslagen ska tjänstemannen i ett ärende om utlämnande av uppgifter ge denna information till den som begärt uppgifterna.
175. Enligt 47 § i förvaltningslagen ska en besvärsanvisning fogas till beslut som får överklagas genom besvär. I anvisningen ska man nämna besvärsmyndigheten, den myndighet som ska tillställas besvärsskriften samt besvärstiden och från vilken tidpunkt den räknas. I besvärsanvisningen ska det redogöras för de bestämmelser som gäller innehållet i och bilagorna till besvärsskriften, frambefordrandet av besvären samt avgifterna för behandlingen av besvär. Anvisningar om hur man begär omprövning och besvärsanvisningar regleras även i 141 § i kommunallagen.

176. Likaså föreskriver 88 § i lagen om rättegång i förvaltningsärenden att det till ett beslut av en förvaltningsdomstol ska fogas en besväransvisning, om beslutet får överklagas genom besvär.
177. Allmän information om rättsmedlen finns att tillgå på webbsidan Oikeus.fi, som upprätthålls av justitieministeriet.

XXIX. Problem i genomförandet av artikel 9

178. Har ej rapporterats.

XXX. Ytterligare information om den praktiska tillämpningen av artikel 9

Ytterligare information om den praktiska tillämpningen av artikel 9 i konventionen (t.ex. miljörättsstatistik). Finns det stödåtgärder som kan undanröja ekonomiska och andra hinder för utnyttjandet av tillgången till rättslig prövning:

179. Förvaltningsdomstolarnas registratorskontor och webbplatser tillhandahåller information om ärenden som behandlas av domstolarna. Flera förvaltningsdomstolar publicerar sin verksamhetsberättelse på nätet med uppgifter om antalet inkomna och avgjorda ärenden och genomsnittliga behandlingstider per ärendegrupp. Högsta förvaltningsdomstolen publicerar en årsberättelse som innehåller statistik. År 2023 inleddes 254 byggregelaterade ärenden i högsta förvaltningsdomstolen. besvärstillstånd beviljades i 50 ärenden (år 2022: 214/23,) medan antalet övriga miljöärenden var 174 och besvärstillstånd beviljades i 21 ärenden (år 2022:165/39).
180. Högsta förvaltningsdomstolen hänvisade till konventionens artikel 9 i sitt avgörande KHO 2023:62, som gällde ett besvär över regeringens beslut 27.10.2022 om den årliga klimatrappporten till riksdagen enligt klimatlagen. Enligt besväret hade regeringen inte vidtagit nödvändiga klimatåtgärder. Högsta förvaltningsdomstolen konstaterade att bedömningen av om regeringens beslutsprocess varit laglig skulle kunna bli föremål för domstolsprövning i ett sådant fall att underlåtenheten att fatta beslut redan vid det skedet skulle leda till ett resultat som strider mot klimatlagen eller om regeringens faktiska agerande visade att den inte avser att fatta lämpliga beslut för att uppnå de i lagen föreskrivna målen och skyldigheterna inom en tillräckligt snabb tidsram. Enligt domstolen var det dock ännu inte fråga om en situation där regeringen hade agerat i strid med klimatlagen.
181. Finlands naturskyddsförbund anser att ändringarna i regleringen gällande miljökonsekvensbedömning och vissa andra lagar har förbättrat organisationers möjligheter att överklaga sådana projekt som har genomgått en miljökonsekvensbedömning. Även i naturvårdslagens reform gjordes en liten förbättring av rättigheterna. Vidare anser FNF att flera lagar alltför har luckor i fråga om miljöorganisationers besvärsmätt, bl.a. vad gäller planer.
182. I FFC:s utlåtande konstateras att det är viktigt att man vid förvaltningsreformer beaktar NTM-centralernas uppgift att bevaka allmänna intressen i miljöfrågor, inklusive möjligheten att överklaga miljötillstånd. Rättsordningen och grundlagen fastställer entydigt att det är statens uppgift att bevaka allmänna intressen, och detta bör inte tas bort från statliga tillsynsmyndigheter. Om man gör så överför man ansvaret för att bevaka allmänna intressen i fråga om egna beslut i större utsträckning till medborgare och medborgarorganisationer. Detta är problematiskt. Förutom att medborgarnas och medborgarorganisationernas förtroende för myndigheter och tillståndsprövningsprocesser försvagas leder det också till en ökning av antalet besvär från externa aktörer. Dessutom kan det bli svårare för medborgarorganisationer att utöva laglighetskontroll om besväravgifterna höjs. Ärendet är fortfarande aktuellt i och med att den nuvarande regeringen under statsminister Orpo slår ihop regionförvaltningsverken och NTM-centralernas tillsynsuppgifter.

XXXI. Relevanta webbsidor för genomförandet av artikel 9

XXXII. Allmänna iakttagelser om konventionsmålen

Hur kan genomförandet av konventionen främja den nuvarande och de kommande generationernas rätt att leva i en miljö av fullgod kvalitet med tanke på hälsa och välfärd:

184. 20 § i grundlagen innehåller en likadan bestämmelse som i konventionen. Det allmänna ska verka för att alla tillförsäkras en sund miljö och att var och en har möjlighet att påverka beslut i frågor som gäller den egna livsmiljön.

185. I sitt utlåtande anser Finlands Näringsliv EK att genomföranderapporten, utöver frågor som rör genomförandet av konventionen, borde undersöka hur den nuvarande omfattningen av allmänhetens rättigheter att delta i beslutsfattande påverkar särskilt framstegen i investeringar för den gröna omställningen. EK anser att konventionen har genomförts effektivt i Finland och att allmänhetens rätt att få information, delta i beslutsfattande och utnyttja besvärsrätten och rätten att inleda ärenden har garanterats i den nationella miljölagstiftningen på många olika sätt. Miljöministeriet bör också undersöka sätt att göra rätten att delta smidigare, så att Finland och EU kan uppfylla sina ambitiösa mål för klimatneutralitet.

186. Finlands naturskyddsföreningen och FFC konstaterar å sin sida i sina utlåtanden att det i den nuvarande regeringens under statsminister Orpo program finns flera formuleringar som är oroväckande med tanke på allmänhetens miljö rättigheter, t.ex. om att effektivisera tillståndsförfaranden. Organisationerna har ingen information om statusen för beredningen av reformerna.

XXXIII. Lagstiftnings-, reglerings- och andra åtgärder avseende artikel 6a och bilaga Ia om allmänhetens deltagande i beslut om avsiktlig utsättning i miljön och utsläppande på marknaden av genetiskt modifierade organismer

artikel 6a.1, punkt 1 i bilaga Ia – hur säkerställer partens regleringssystem en effektiv information och allmänhetens deltagande i beslut som omfattas av bestämmelserna i artikel 6a:

187. Enligt 36 b § i gentekniklagen ska gentekniknämnden höra allmänheten om planerad avsiktlig utsättning som sker för annat ändamål än utsläppande på marknaden. I praktiken handlar det om fältförsök som betjänar forskningen. Gentekniknämnden ska offentliggöra mottagandet av en sådan ansökan åtminstone i den officiella tidningen, men i praktiken sker offentliggörandet även på dess webbplats. I den officiella tidningen eller i ett annat informationsmedel ska åtminstone följande anges: allmänhetens rätt att ta del av de handlingar som gäller avsiktlig utsättning för annat ändamål än utsläppande på marknaden, vid vilken myndighet och på vilket sätt möjlighet att ta del av handlingarna har ordnats, möjligheten att få en kopia av ansökningshandlingarna, till vilken myndighet skriftliga synpunkter ska riktas samt tidsfristen för hörandet. Hörandet pågår i 30 dagar och allmänheten har rätt att ta del av och få kopior av ansökningshandlingarna för fältförsöket samt ge skriftliga synpunkter på ansökningarna. Ansökningshandlingarna är framlagda på nämndens webbplats samt hos social- och hälsovårdsministeriet. Hörande behöver dock inte genomföras om det är fråga om en brådskande medicinsk åtgärd, undersökning eller behandling vars syfte är att trygga människors liv eller hälsa, eller om ett hörande kan äventyra skyddet för privatlivet för den person som är föremål för åtgärden.

188. När det gäller utsläppande av GMO-produkter på marknaden sker hörandet av allmänheten på EU-nivå enligt EU:s direktiv 2001/18/EG eller förordning (EG) nr 1829/2003 (genetiskt modifierade livsmedel och foder), se artikel 6a.1, punkt 3 i bilaga Ia nedan.

189. Det finns en särskild statsrådsförordning om avgifter för prestationer enligt gentekniklagen (1255/2018).

artikel 6a.1, punkt 2 i bilaga Ia – eventuella undantag i en parts regelverk från det förfarande för allmänhetens deltagande som anges i denna bilaga och kriterier för undantagen:

190. Enligt 36 b § i gentekniklagen behöver hörande inte genomföras om det är fråga om en brådskande medicinsk åtgärd, undersökning eller behandling vars syfte är att trygga människors liv eller hälsa, eller om ett hörande kan äventyra skyddet för privatlivet för den person som är föremål för åtgärden.

artikel 6a.1, punkt 3 i bilaga Ia – hur har man på ett lämpligt stadium och på ett effektivt sätt gjort en sammanfattning tillgänglig för allmänheten av den anmälan som lämnas in för tillstånd till avsiktlig utsättning av en genetiskt modifierad organism i miljön eller utsläppande av den på marknaden på partens territorium, tillsammans med bedömningsrapporten, om en sådan finns tillgänglig:

191. Gentekniknämnden offentliggör uppgifter om alla inkomna fältförsöksansökningar i enlighet med 36 b § i gentekniklagen, se artikel 6a.1, punkt 1 i bilaga Ia ovan.

192. Vad gäller produktansökningar enligt EU:s förordning (EG) nr 1829/2003 (GM-foder och livsmedel) ska Livsmedelsverket som Finlands nationella kontaktmyndighet se till att sökandens sammanfattningar av tillståndsansökningarna och Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhets (EFSA) utlåtanden är tillgängliga för allmänheten. På Livsmedelsverkets webbplats finns en länk till EFSA:s webbplats, där man kan hitta sammanfattningar av de senaste tillståndsansökningarna och EFSA:s utlåtanden om dem. En ändring av EU:s allmänna livsmedelsförordning (EG) nr 178/2002 (EU:s förordning (EU) 2019/1381, som börjar tillämpas 27.3.2021) ökar insynen i EFSA:s vetenskapliga verksamhet. Den som söker förnyat tillstånd ska till EFSA anmäla vilka studier som planeras för ansökan. EFSA ska samråda med berörda parter och allmänheten efter en sådan anmälan i syfte att identifiera huruvida andra relevanta vetenskapliga data eller studier finns tillgängliga om föremålet för anmälan. På eget initiativ offentliggör EFSA utan dröjsmål alla sina vetenskapliga utlåtanden inkl. resultaten av de samråd som genomförts under riskbedömningsprocessen. EFSA offentliggör också vetenskapliga studier och annan information som ligger till grund för tillståndsansökningarna. Materialet offentliggörs när ansökan har bedömts vara giltig. Informationen offentliggörs på EFSA:s webbplats så att den är lättåtkomlig. Allmänheten kan lämna synpunkter till kommissionen på sitt modersmål inom 30 dagar från offentliggörandet av EFSA:s yttrande.

193. Kommissionen ansvarar för samråden om produktansökningar enligt EU:s direktiv 2001/18/EG (t.ex. GM-snittblommor). Allmänheten kan lämna synpunkter på sammanfattningen av ansökan och EFSA:s yttrande under 30 dagar innan GMO:n godkänns. Mer information finns på webbplatsen för kommissionens forskningscentrum, Joint Research Centre (JRC). Förutom information om produktansökningarna tillhandahåller webbplatsen sammanfattningar av alla fältförsöksansökningar som lämnats in i EU:s medlemsstater.

artikel 6a.1, punkt 4 i bilaga Ia – hur har man säkerställt att information som avses i punkten inte i något fall betraktas som sekretessbelagd:

194. Vilka uppgifter som inte betraktas som sekretessbelagda regleras av 32 § i gentekniklagen.

artikel 6a.1, punkt 5 i bilaga Ia – hur har man säkerställt insynen i beslutsprocesserna och att allmänheten ges tillgång till all relevant information om förfarandet, däribland t.ex.

- (a) vilka slags beslut som kan komma att fattas,
- (b) vilken myndighet som ansvarar för beslutet,
- (c) vilka arrangemang för allmänhetens deltagande som är fastställda i enlighet med punkt 1 i bilaga Ia,
- (d) uppgift om från vilken myndighet man kan få relevant information,
- (e) uppgift om till vilken myndighet synpunkter kan lämnas in samt inom vilken tid synpunkterna tas emot:

195. I gentekniklagen föreskrivs det på ovan beskrivet sätt om beslutsfattandet gällande fältförsök och om hörandet av allmänheten. Allmänheten har tillgång till all behövlig information via nätet, se artikel 6a.1, punkt 1 i bilaga Ia ovan. Likaså reglerar EU-lagstiftningen på ovan beskrivet sätt beslutsprocessen för produkter, och informationen är lättåtkomlig via nätet, se artikel 6a.1, punkt 3 i bilaga Ia ovan.

196. Bestämmelserna om märkning och stärkande av konfidentialiteten för uppgifter enligt gentekniklagen ändrades 2021 på så sätt att gentekniknämnden på begäran av verksamhetsidkaren kan fastställa sekretess för uppgifter som avsevärt kan skada verksamhetsidkarens intressen. Nämnden bekräftar sekretessbelagda uppgifter på företagares begäran.. Ändringen berodde på ändringen av EU:s allmänna livsmedelsförordning

178/2002. Vid ändringarna av förordningen och direktivet 2001/18/EG beaktades förutom Århuskonventionen även EU:s dataskyddsförordning.

artikel 6a.1, punkt 6 i bilaga Ia – hur har man säkerställt att de åtgärder som har vidtagits i enlighet med punkt 1 i bilaga Ia innefattar en möjlighet för allmänheten att på lämpligt sätt lämna alla synpunkter, upplysningar, analyser eller åsikter som den anser vara relevanta för den föreslagna avsiktliga utsättningen, inbegripet utsläppande på marknaden:

197. Förfarandet är skriftligt. Kommentarer kan t.ex. lämnas via post, e-post eller kommissionens webbplats. I vissa fall anordnas informationsmöten om fältförsöken så att medborgarna kan framföra muntliga frågor och kommentarer.

artikel 6a.1, punkt 7 i bilaga Ia – hur har man säkerställt att vederbörlig hänsyn tas till vad som framkommit vid förfarandet för allmänhetens deltagande enligt punkt 1 i bilaga Ia:

198. Skyldigheten att motivera förvaltningsbeslut (45 § i förvaltningslagen) och offentligheten av resultaten från förfaranden för hörande främjar beaktandet av kommentarerna vid beslutsfattandet.

199. Allmänhetens kommentarer om fältförsöksansökningarna lagras i det nationella genteknikregistret i anslutning till ansökningarna och är tillgängliga för allmänheten.

200. Vid EU:s produktgodkännande översänder kommissionen mottagna kommentarer för analys till den behöriga myndigheten eller till EFSA för att klargöra om de påverkar EFSA:s yttrande. Allmänhetens kommentarer lagras i anslutning till ansökningarna.

artikel 6a.1, punkt 8 i bilaga Ia – när en myndighet har fattat ett beslut i enlighet med bilaga Ia, hur säkerställs att beslutet offentliggörs med de skäl och överväganden som det är grundat på:

201. I Finland fattas besluten om avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer i miljön enligt EU:s direktiv 2001/18/EG av gentekniknämnden, vars beslut är tillgängliga på bl.a. nämndens webbplats.

artikel 6a.2 – hur bedöms de krav som fastställts enligt bestämmelserna i punkt 1 i bilaga Ia komplettera och ömsesidigt stödja parternas nationella ram för biosäkerhet och överensstämma med målen för Cartagenaprotokollet om biosäkerhet:

202. Gentekniknämnden i anslutning till social- och hälsovårdsministeriet är nationell behörig myndighet för utförande av angivna uppgifter i gentekniklagen och Cartagenaprotokollet om biosäkerhet. Miljöministeriet ansvarar för kontakterna med Cartagenaprotokollets sekretariat (nationell kontaktpunkt) och har en företrädare i gentekniknämnden.

XXXIV. Problem i genomförandet av artikel 6a och bilaga Ia

203. Tidsfristen för hörande av allmänheten (60 dagar) förkortades 2021 till 30 dagar, eftersom den längre tidsfristen visade sig vara en utmaning bl.a. för klinisk läkemedelsprövning. Den långa processen för specialtillstånd kan fördröja läkemedelsbehandlingen och då i vissa fall äventyra människors liv eller hälsa.

XXXV. Ytterligare information om den praktiska tillämpningen av bestämmelserna om deltagande i artikel 6a och bilaga Ia

Ytterligare information om den praktiska tillämpningen av bestämmelserna om allmänhetens deltagande i beslut om avsiktlig utsättning i miljön eller utsläppande på marknaden av genetiskt modifierade organismer enligt artikel 6a, dvs. finns det t.ex. statistik eller annan information om allmänhetens deltagande i dessa beslut eller i beslut som enligt d punkt 2 i bilaga Ia anses utgöra undantag från det förfarande för allmänhetens deltagande som anges i bilagan:

204. Har ej rapporterats.

XXXVI. Relevanta webbsidor för genomförandet av artikel 6a

205. Gentekniknämnden: <http://geenitekniikanlautakunta.fi/etusivu>

Suomi.fi-tjänsten: <https://www.suomi.fi/palvelut/yleison-kuuleminen-muuntogeenisella-organismilla-gmo-tehtavasta-kenttakokeesta-geenitekniikan-lautakunta/c19ed688-c57e-4f4f-914b-3ba4783c2df1>

Joint Research Centre: <http://gmoinfo.jrc.ec.europa.eu/default.aspx>

Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet (EFSA): <http://www.efsa.europa.eu/en/topics/topic/gmo>

Livsmedelsverket <https://www.ruokavirasto.fi/yritykset/elintarvikeala/valmistus/yhteiset-koostumusvaatimukset/muuntogeeniset-elintarvikkeet/>

XXXVII. Övervakning av efterlevnaden

206. Övervakningskommittén för efterlevnad av konventionen har inte behandlat ärenden som gäller Finland.
